

до захисту

Національний технічний університет
"Дніпровська політехніка"

Навчально-науковий Інститут економіки
Фінансово-економічний факультет

Кафедра економічного аналізу і фінансів

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА
до кваліфікаційної роботи
ступеню бакалавр

студента Харитонкіної Анастасії Ігорівни
(ПІБ)

академічної групи 072-18зск-1 (заочна форма навчання)
(шифр)

спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
(код і назва спеціальності)

освітньо-професійної програми: «Фінанси, банківська справа та страхування»

на тему: «Організація кредитування підприємств малого та середнього бізнесу у комерційному банку (на прикладі АТ КБ «ПриватБанк»)»

Керівники	Прізвище, ініціали	Оцінка за шкалою		Підпис
		рейтинговою	інституційною	
Кваліфікаційної роботи	Доценко О.Ю.	48	добре	<i>[Signature]</i>
Рецензент	Шиндуб О.М.	30	визначено	<i>[Signature]</i>
Нормоконтролер	Доценко О.Ю.	48	добре	<i>[Signature]</i>

Національний технічний університет
"Дніпровська політехніка"

ЗАТВЕРДЖЕНО:

завідувач кафедри

економічного аналізу і фінансів

(повна назва)

О.В.Єрмошкіна

(прізвище, ініціали)

2021 року

ЗАВДАННЯ

на кваліфікаційну роботу
ступеню бакалавр

студенту Харитонкіній А.І. академічної групи 072-18зск-1
(прізвище, ініціали) (шифр)

спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
(код і назва спеціальності)

На тему: «Організація кредитування підприємств малого та середнього бізнесу у комерційному банку (на прикладі АТ КБ «ПриватБанк»)»
затверджену наказом ректора НТУ "Дніпровська політехніка" від 14.05.21 № 265-с

Розділ	Зміст	Термін виконання
ВСТУП	Актуальність теми, мета і завдання, об'єкт і предмет роботи, методи, наукова та практична цінність, апробація результатів, публікації, структура роботи	03.05.2021- 06.05.2021
Розділ 1	Теоретичні аспекти організації кредитування підприємств малого та середнього бізнесу у комерційному банку	07.05.2021- 16.05.2021
Розділ 2	Аналіз кредитної політики АТ КБ «Приватбанк»	17.05.2021- 27.05.2021
Розділ 3	Обґрунтування вибору методичного підходу щодо організації кредитування підприємств малого та середнього бізнесу у комерційному банку на прикладі АТ КБ «Приватбанк»	28.05.2021- 03.06.2021
ВИСНОВКИ		04.06.2021- 06.06.2021
Демонстраційний матеріал	Підготовка демонстраційного матеріалу до захисту	07.06.2021- 10.06.2021

Завдання видано

(підпис керівника)

Доценко О.Ю.
(прізвище, ініціали)

Дата видачі завдання 19.04.2021 р.

Дата подання до екзаменаційної комісії 14.06.2021 р.

Завдання прийнято до виконання

(підпис студента)

Харитонкіна А.І.
(прізвище, ініціали)

Національний технічний університет
"Дніпровська політехніка"

Навчально-науковий Інститут економіки
Фінансово-економічний факультет

Кафедра економічного аналізу і фінансів

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА
до кваліфікаційної роботи
ступеню бакалавр

студента Харитонкіної Анастасії Ігорівни
(ПІБ)

академічної групи 072-18зск-1 (заочна форма навчання)
(шифр)

спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
(код і назва спеціальності)

освітньо-професійної програми: «Фінанси, банківська справа та страхування»

на тему: «Організація кредитування підприємств малого та середнього бізнесу у комерційному банку (на прикладі АТ КБ «ПриватБанк»)»

Керівники	Прізвище, ініціали	Оцінка за шкалою		Підпис
		рейтинговою	інституційною	
Кваліфікаційної роботи	Доценко О.Ю.			
Рецензент				
Нормоконтролер	Доценко О.Ю.			

**Національний технічний університет
"Дніпровська політехніка"**

ЗАТВЕРДЖЕНО:

завідувач кафедри

економічного аналізу і фінансів

(повна назва)

О.В.Єрмошкіна

(підпис)

(прізвище, ініціали)

« _____ » _____ 2021 року

**ЗАВДАННЯ
на кваліфікаційну роботу
ступеню бакалавр**

студенту **Харитонкіній А.І.** академічної групи **072-18зск-1**
(прізвище, ініціали) (шифр)

спеціальності **072 «Фінанси, банківська справа та страхування»**
(код і назва спеціальності)

На тему: **« Організація кредитування підприємств малого та середнього бізнесу у комерційному банку (на прикладі АТ КБ «ПриватБанк»)»**

затверджену наказом ректора НТУ "Дніпровська політехніка" від _____ № _____ -л

Розділ	Зміст	Термін виконання
ВСТУП	Актуальність теми, мета і завдання, об'єкт і предмет роботи, методи, наукова та практична цінність, апробація результатів, публікації, структура роботи	03.05.2021-06.05.2021
Розділ 1	Теоретичні аспекти організації кредитування підприємств малого та середнього бізнесу у комерційному банку	07.05.2021-16.05.2021
Розділ 2	Аналіз кредитної політики АТ КБ «Приватбанк»	17.05.2021-27.05.2021
Розділ 3	Обґрунтування вибору методичного підходу щодо організації кредитування підприємств малого та середнього бізнесу у комерційному банку на прикладі АТ КБ «Приватбанк»	28.05.2021-03.06.2021
ВИСНОВКИ		04.06.2021-06.06.2021
Демонстраційний матеріал	Підготовка демонстраційного матеріалу до захисту	07.06.2021-10.06.2021

Завдання видано

_____ (підпис керівника)

Доценко О.Ю.

(прізвище, ініціали)

Дата видачі завдання **19.04.2021 р.**

Дата подання до екзаменаційної комісії **14.06.2021 р.**

Завдання прийнято до виконання

_____ (підпис студента)

Харитонкіна А.І.

(прізвище, ініціали)

РЕФЕРАТ

Харитонкіна А.І. – Організація кредитування підприємств малого та середнього бізнесу у комерційному банку (на прикладі АТ КБ «ПриватБанк») – Кваліфікаційна робота на правах рукопису.

Кваліфікаційна робота на здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня бакалавра за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» – Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», 2021.

Мета кваліфікаційної роботи – теоретичне обґрунтування найбільш ефективного методичного підходу щодо організації кредитних відносин малих та середніх підприємств з комерційним банком.

У вступі викладено сучасний стан проблеми, обґрунтована актуальність теми, конкретизовано задачі кваліфікаційної роботи, визначено об'єкт і предмет дослідження.

У першому розділі розглянуті існуючі теоретико-методичні основи організації кредитних відносин малих та середніх підприємств з комерційним банком..

У другому розділі надана характеристика поточної діяльності АТ КБ «ПриватБанк», проведено оцінку його фінансового стану та зроблені висновки щодо результативності функціонування банку.

У третьому розділі кваліфікаційної роботи здійснено обґрунтування найбільш ефективного методичного підходу щодо організації кредитних відносин малих та середніх підприємств з комерційним банком.

Отримані результати можуть бути використані АТ КБ «ПриватБанк» для ефективної організації кредитних відносин малих та середніх підприємств.

БАНК, КРЕДИТ, ПІДПРИЄМСТВО, КРЕДИТНА ЛІНІЯ, ПРИБУТОК, ПРОЦЕНТНИЙ ДОХІД.

ABSTRACT

Kharytonkina A.- Organizing lending to small and medium-sized businesses by a commercial bank (in terms of CB PrivatBank JSC)- Manuscript.

Qualification work for obtaining an educational qualification level of bachelor in specialty 072 "Finance, Banking and Insurance" - Dnipro University of Technology, Dnipro, 2021.

This qualification work is a theoretical substantiation of the most effective methodological approach to the organization of credit relations of small and medium enterprises with a commercial bank.

The introduction outlines the current state of the problem, substantiates the relevance of the topic, specifies the objectives of the qualification work, defines the object and subject of research.

The first section considers the existing theoretical and methodological foundations of the organization of credit relations of small and medium enterprises with a commercial bank ..

The second section describes the current activities of JSC CB "PrivatBank", assesses its financial condition and draws conclusions about the effectiveness of the bank.

The third section of the qualification work substantiates the most effective methodological approach to the organization of credit relations of small and medium enterprises with a commercial bank.

The obtained results can be used by JSC CB "PrivatBank" for effective organization of credit relations of small and medium enterprises.

BANK, CREDIT, ENTERPRISE, CREDIT LINE, PROFIT, INTEREST INCOME.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	7
7РОЗДІЛ ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОРГАНІЗАЦІЇ КРЕДИТУВАННЯ	
1 ПІДПРИЄМСТВ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ У	
КОМЕРЦІЙНОМУ БАНКУ	9
1.1. Сутність та економічний зміст організації взаємовідносин	
підприємства та комерційного банку	9
1.2. Механізм організації кредитування підприємств малого та	
середнього бізнесу у комерційному банку в умовах ринкової	
економіки.....	19
1.3. Фінансово-кредитні відносини підприємств малого і	
середнього бізнесу та комерційного банку	25
Висновки по розділу 1.....	34
РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ КРЕДИТНОЇ ПОЛІТИКИ АТ КБ	
«ПРИВАТБАНК».....	36
2.1. Місце АТ КБ «ПриватБанк» у банківській системі України	36
2.2. Аналіз балансу та фінансових результатів банку на прикладі	
АТ КБ «ПриватБанк».....	37
2.3. Аналіз кредитного портфелю банку	45
2.4. Оцінка рівня прибутковості АТ КБ «ПриватБанк»	54
Висновки по розділу 2.....	58
РОЗДІЛ 3 ОБҐРУНТУВАННЯ ВИБОРУ МЕТОДИЧНОГО ПІДХОДУ	
ЩОДО ОРГАНІЗАЦІЇ КРЕДИТУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ	
МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ У	
КОМЕРЦІЙНОМУ БАНКУ НА ПРИКЛАДІ АТ КБ	
«ПРИВАТБАНК».....	60
3.1. Прогнозування обсягу банківського кредитування	
підприємств малого та середнього бізнесу у АТ КБ	
«Приватбанк».....	60

3.2. Прогнозування доходності банку від кредитування підприємств малого та середнього бізнесу.....	71
3.3. Визначення та обґрунтування найбільш ефективного методичного підходу щодо організації кредитних відносин підприємств малого та середнього бізнесу з комерційним банком.....	72
Висновки по розділу 3.....	79
ВИСНОВКИ.....	80
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	83
ДОДАТКИ.....	86

ВСТУП

Актуальність теми. За останні роки економіка та банківська система України зазнали радикальних змін через те, що Україна досягла політичної та економічної незалежності та переходу до побудови соціально орієнтованої ринкової економіки.

Важливість обраної теми кваліфікаційної роботи полягає у необхідності регулювання діяльності малих підприємств та банків, їх взаємодії та кредитування в ринкових умовах з метою підвищення ефективності фінансово-кредитної системи України та всієї економіки. У зв'язку з цим особливого значення набуває вивчення організації фінансових українських установ та малих підприємств, які визначають доцільність досліджень цього питання.

Наступні вітчизняні та зарубіжні економісти зробили значний внесок у розробку теоретичних та методологічних основ визначення взаємозв'язку між підприємством та комерційним банком.: Любунь О.С., Кремень О.І., Семенюк Л.П., Воротін, В.М. Геєць, О.В. Обущак Т.А, Котовська В.Т., Ричаківська Т.Р. та інші.

Мета і задачі кваліфікаційної роботи. Метою даної роботи є теоретичне обґрунтування найбільш ефективного методичного підходу щодо організації кредитних відносин малих та середніх підприємств з комерційним банком.

Для досягнення основної мети у роботі поставлено і вирішено ряд теоретичних та практичних задач:

- розкрито сутність та економічний зміст організацію кредитування підприємств;
- досліджено стан кредитного портфелю АТ КБ «Приватбанк»;
- обґрунтовано вибір найбільш ефективного методичного підходу щодо організації кредитних відносин підприємств малого та середнього бізнесу з комерційним банком.

Об'єктом дослідження є процес організації кредитування підприємств малого та середнього бізнесу у комерційному банку.

Предметом дослідження є теоретичні та практичні положення, методичні підходи, моделі й методи, що визначають організацію кредитування підприємств малого та середнього бізнесу у комерційному банку.

Методи дослідження. Для визначення сформульованих в роботі завдань були використані загальнонаукові та спеціальні прийоми і методи дослідження. Зокрема, застосовано загальнонаукові методи пізнання сутності кредитів та критеріїв їх класифікації; системний підхід до вивчення теоретичних засад формування та реалізації взаємовідносин комерційного банку й підприємства. Для оцінки структури та динаміки кредитного портфелю банку використовували методи аналізу і синтезу; узагальнення; методи фінансового аналізу.

Інформативною базою кваліфікаційної роботи є чинні законодавчі та нормативні акти, наукові дослідження вітчизняних та зарубіжних економістів, а також звітні дані банку.

Практичне значення одержаних результатів.

Одержані результати носять реальний характер і можуть бути використані в АТ «Приватбанк» з метою організації кредитування підприємств малого та середнього бізнесу у комерційному банку.

Апробація результатів дослідження Основні результати роботи та їх практична значущість висвітлені на студентській науково-практичній інтернет-конференції. Розвиток фінансової системи країни в умовах глобалізації відбувся на кафедрі економічного аналізу та фінансів НТУ «Дніпровська політехніка» (м. Дніпро, 2021 р.).

Особистий внесок автора. Кваліфікаційна робота є самостійною працею. Усі результати, викладені у роботі, отримані автором особисто.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу трьох розділів і висновків, загальний обсяг роботи становить 85 сторінки. Робота містить 18 таблиць, 27 рисунків, список використаних джерел з 31 найменування, 2 додатки.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОРГАНІЗАЦІЇ КРЕДИТУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ У КОМЕРЦІЙНОМУ БАНКУ

1.1. Сутність та економічний зміст організації взаємовідносин підприємства та комерційного банку

Причиною появи фінансів є потреба держави та різних суб'єктів у ресурсах, що забезпечують їх діяльність. Без фінансових ресурсів ця потреба в ресурсах не може бути задоволена ні в економічній, ні в соціальній сфері, ні в сфері державної діяльності: управління та оборони. Це пов'язано з тим, що лише за допомогою фінансів відбувається розподіл вартості між суб'єктами процесу відтворення, а отже лише за фінансового розподілу вартості валового національного продукту кожен учасник суспільного відтворення отримує свою частку створеного значення, а грошовий потік досягає своєї мети. Метою фінансів організації є надання фінансових ресурсів окремим юридичних осіб. Відповідно до принципів діяльності, ці організації діють на комерційній основі, тобто мають на меті отримати прибуток або не ставлять таку мету, але їх діяльність є суспільно необхідною та корисною [2].

Комерційна організація прагне вести бізнес, тому підприємництво - це ініціатива юридичних та фізичних осіб, незалежно від форм власності, спрямована на отримання чистого доходу за рахунок задоволення попиту на товари (роботи, послуги), що базується на приватній власності (приватне підприємництво) або на праві економічного управління підприємством. Підприємства, що діють на комерційній основі, включають усі види підприємств, що займаються виробництвом матеріалів, торгівлею, а також деякі невиробничі організації, малі підприємства, приватні підприємства, акціонерні товариства, компанії, асоціації, комерційні банки, страхові компанії та інші. .

Вони мають значний вплив на організацію фінансів підприємств, що працюють на комерційних засадах, вони мають торговий рахунок і комерційну

таємницю. Комерційний розрахунок - це метод управління, який порівнює витрати та результати в грошовому вираженні з метою максимізації прибутку при мінімальних витратах. Комерційний розрахунок передбачає обов'язкове отримання прибутку та досягнення достатнього рівня прибутковості для ведення бізнесу. В іншому випадку компанія збанкрутує і буде визнана банкрутом з визнанням її банкрутом [23].

Здійснення діяльності в умовах дії комерційної таємниці і за допомогою методу комерційного розрахунку обумовлюють специфіку в організації фінансів, яка полягає в наступних моментах. Організація фінансів суб'єктів, на діяльність яких поширюється комерційна таємниця, вільні від дріб'язкової регламентації з боку держави, тобто мають повної господарської свободою. Держава регулює фінансово-господарську діяльність підприємств, як правило, за допомогою вартісних інструментів, проводячи відповідну податкову, амортизаційну, валютну, експортно-імпортну політику.

Комерційні організації несуть повну фінансову відповідальність за фактичні результати роботи, своєчасне виконання зобов'язань перед постачальниками, споживачами, державою, банками. В умовах ринкової економіки підприємство відповідає за своїми зобов'язаннями власним майном; за невиконання зобов'язань до підприємств застосовується обґрунтована система фінансових санкцій: штрафи, неустойки, пені. Повнота реалізації фінансової відповідальності комерційних організацій забезпечується в законодавчому кодексі [1].

Відповідно до законодавчої бази можна сказати, що створення та використання активів компанії - це основні фонди та оборотні кошти, а також інші цінності, вартість яких відображається в незалежному балансі підприємства.

Майно підприємства відповідно до законодавства України, статутів підприємства та укладених договорів належить йому у сфері власності, повного господарського чи оперативного управління. Державне майно, яке приписується

державному підприємству (крім держави), належить йому на праві повного господарського управління.

На всіх підприємствах основним узагальнюючим показником фінансових результатів господарської діяльності є прибуток. Порядок використання прибутку (доходу) визначається власником (власниками) підприємства або уповноваженим ним органом відповідно до статуту компанії та чинних нормативних актів [1].

Комерційні організації вступають у фінансові відносини з банками, страховими компаніями та державою. Таким чином такі взаємовідносини організовуються з урахуванням принципів комерційного розрахунку.

Страхові компанії страхують різні предмети комерційних підприємств, їх різні ризики. Це створює певні гарантії стабільності у підприємницькій діяльності комерційних організацій.

Держава також повинна бути партнером підприємств, оскільки остання є основним платником податків, який забезпечує надходження коштів до державного бюджету. Тому держава повинна встановити податкові внески на рівні, який не послаблює зацікавленість суб'єктів господарювання у розвитку виробництва.

Таким чином, фінансові відносини комерційних організацій з підрядниками спрямовані на посилення комерційного розрахунку та підвищення ефективності господарської діяльності [1,4].

У роботі вони представлені у класифікації рис.1.1.

До видів кредитів належать:

- банківський;
- комерційний;
- державний;
- лізинговий.

Банківський кредит є основною формою кредитних відносин в економіці, яка безпосередньо займається процесом позики грошей. Він надається лише спеціалізованими кредитно-фінансовими організаціями, які мають ліцензію на

проведення таких операцій. Позичальником можуть бути лише юридичні особи, інструментом кредитних відносин є договір позики або кредитний договір.

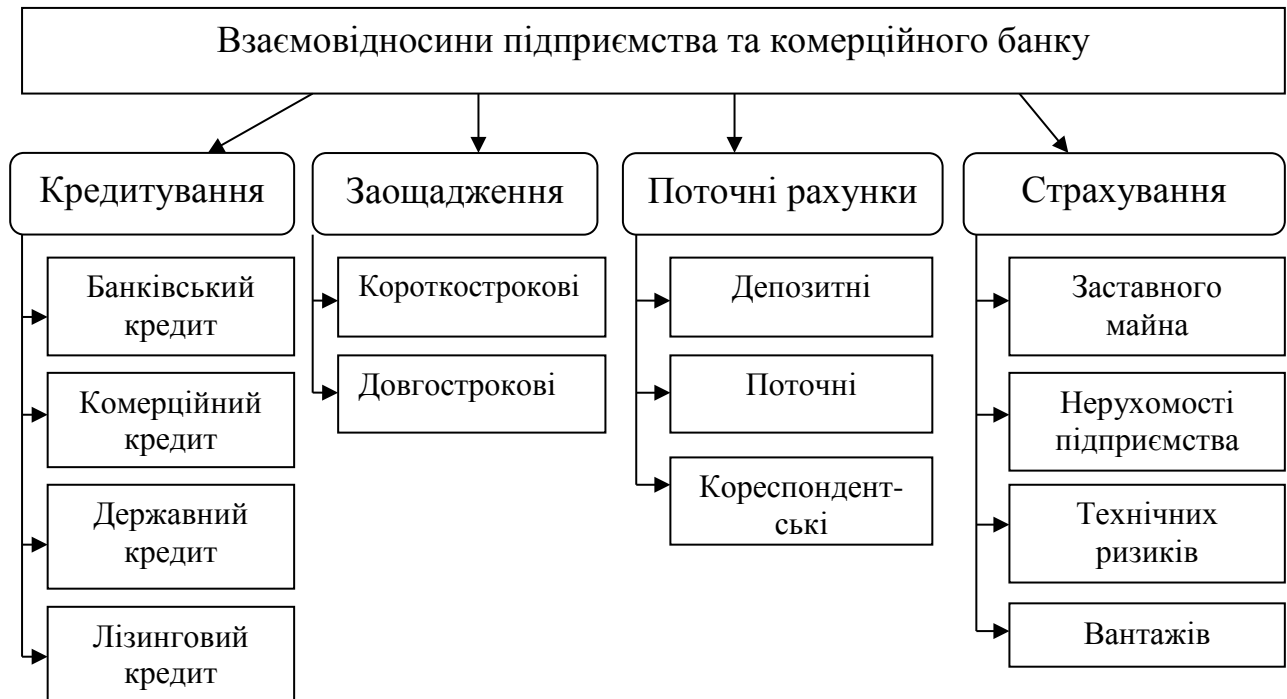

Рис. 1.1. Взаємовідносини підприємства та комерційного банку

Доходом від цієї форми позики є відсотки за позику або банківські відсотки, розмір яких визначається за домовленістю сторін з урахуванням його середньої ставки за період та специфіки позики. Банківська позика - це завжди гроші, а предметом позики є грошовий капітал. Як результат, при банківській позиці капітал в кінцевому рахунку відокремлюється від галузі та рухається незалежно від неї. Говорячи готівкою, банківська позика багато в чому долає обмеження комерційної позики - за розміром, термінами та напрямком використання.

Як результат, позичальники можуть отримати майже будь-яку суму за будь-який термін дії кредитних договорів і використовувати виручку в будь-якій галузі бізнесу. [5,11].

Банківський кредит відіграє іншу роль у процесі суспільного відтворення. Дана діяльність комерційних банків ліцензована НБУ: кредитування банків;

надання позик юридичним особам; кредитування фізичних осіб; набуття права вимагати постачання товарів та послуг, припускаючи ризик дотримання цих вимог та збирання цих вимог (факторинг); інвестиції в статутні фонди інших юридичних осіб. Якщо він використовується для розширення виробництва, інвестування в основний та оборотний капітал позичальника, банківська позика називається позикою під власний капітал.

Кругообіг коштів компанії в процесі виробництва, надання послуг та іншої комерційної діяльності часто супроводжується тимчасовою нестачею коштів - покупець продукції з різних причин не в змозі вчасно заплатити постачальнику. Тоді є потреба відкласти платіж, тобто комерційну позику.

Комерційний кредит є однією з перших форм кредитних відносин в економіці, він породив векселі і, таким чином, сприяв розвитку безготівкового обігу грошей. Основна мета комерційного кредиту - прискорити процес продажу товарів і отримання прибутку [3,5].

Комерційна позика - це відповідна угода про позику між двома компаніями - продавцем (позикодавцем) та покупцем (позичальником). Комерційна позика традиційно є векселем, який визначає фінансові зобов'язання позичальника перед позикодавцем.

Відсотки за комерційну позику включаються до ціни товару та суми векселя і зазвичай нижчі, ніж для банківської позики. Позика може бути повернена таким чином:

- оплата векселя;
- передача векселя відповідно до чинного законодавства іншій юридичній особі;
- відновлення позики в комерційному банку. Комерційна позика принципово відрізняється від банківської позики:
 - роль кредитора не виступають спеціалізовані кредитно-фінансові організації та юридичні особи, пов'язані з виробництвом або продажем товарів та послуг;
 - доставляється лише як товар;

- позиковий капітал інтегрується з промисловим або комерційним, що практично знайшло своє відображення у формуванні фінансових компаній, холдингів та інших подібних структур, що з'єднують підприємства різної спеціалізації та сфер діяльності.

Сьогодні механізм комерційного кредитування суттєво змінився. Його межі значно змінилися. Якщо на початку цього століття комерційний кредит функціонував переважно в торгівлі, то в даний час ним користуються майже всі промислові та комерційні підприємства. Завдяки йому фінансується продаж не тільки великих, але і невеликих партій товарів.

З метою прискорення продажу товарів і перетворення товарного капіталу в готівку цей метод надання торгового кредиту покупцям застосовується як торгова знижка на купівельну вартість товару (знижка).

Підприємства із задоволенням надають споживачам знижки, оскільки вартість товарів здебільшого розраховується таким чином, що сума відстрочених платежів (тобто відсотків за позику) включається в ціну товару. У разі дострокової оплати клієнт отримує знижку у вигляді знижки.

Сезонний кредит використовується компаніями для накопичення необхідних запасів під час сезонних розпродажів і дозволяє виробнику відкладати платежі до завершення продажу. Перевага такого кредиту полягає в тому, що компанії можуть виробляти продукцію без додаткових витрат на зберігання та зберігання [4, 5].

Позика під лізинг - це кредитні відносини між юридичними особами, що виникають при здачі нерухомості в оренду та супроводжуються укладанням договору лізингу. Лізинг - це специфічна форма нерухомості, тобто товарна позика. Його специфіка полягає у тісному взаємозв'язку та взаємопроникненні кредитних, фінансових та лізингових відносин [5].

Лізинг - це довгострокова оренда машин, обладнання, промислових товарів для інвестиційних цілей, придбана лізингодавцем для лізингоодержувача з метою їх виготовлення, зберігаючи при цьому право власності лізингодавця протягом усього строку дії договору лізингу.

З точки зору змісту кредитних правовідносин, лізинг можна вважати різновидом довгострокової позики, яка надається в натурі і погашається позичальником частинами. У західних країнах лізинг з'явився в 40-50-х роках 20 століття. завдяки рентабельності виробництва при довгостроковому лізингу основних фондів за рахунок використання фінансових систем з прискореною амортизацією. Лізинг дозволяє виробникам отримувати необхідне виробниче обладнання без значних інвестиційних витрат, а також уникати витрат, пов'язаних з прискореною роботою обладнання.

Предметом (предметом) оренди є будь-яке нерухоме та рухоме майно, яке можна віднести до основних засобів: машини, пристрої, транспортні засоби, комп'ютери та інші машини, будівлі, споруди, телекомунікаційні системи тощо, які законодавчо не заборонені для вільний обіг у магазині.

Як правило, в оренду потрапляють три особи:

1) постачальник або продавець об'єкта оренди - підприємство, організація та інші суб'єкти господарювання, що беруть участь у виробництві та реалізації машин та обладнання;

2) лізингодавець - господарюючий суб'єкт, що надає об'єкт оренди у користування за договором оренди; орендодавцями можуть бути банківські або небанківські фінансові установи (лізингові компанії);

3) орендар (користувач) - суб'єкт господарювання, який приймає орендовані предмети до використання в межах, визначених договором оренди; орендар має відносини оренди з орендодавцем.

Суть оренди полягає у наданні орендодавцю виключного користування протягом визначеного періоду часу майна, що належить або набувається орендодавцем від імені та за погодженням з орендарем, що продає майно за виплату орендодавцем періодичних платежів. За своєю економічною природою лізинг має дві форми. З одного боку, лізинг відповідає сутності кредитних відносин і є кредитною операцією (активи передаються у користування на умовах повернення, строковості та оплати); з іншого боку, оскільки

позикодавець та позичальник працюють не з грошима, а з виробничим капіталом, лізинг подібний до однієї з форм інвестиційного фінансування [5,6].

Комерційний банк може бути безпосереднім учасником договору лізингу безпосередньо як орендодавець або непрямим учасником як кредитор лізингової компанії або гарант договору лізингу.

Заощадження - частина наявного доходу, яка залишається після задоволення потреб споживачів і призначена для майбутнього споживання. На величину заощаджень безпосередньо впливає час накопичення, коригуючи процес розподілу заощаджень на короткострокові та довгострокові [5, 8].

Короткострокові заощадження - заощадження, зроблені за короткий термін. Як правило, вони включають цільові заощадження, призначені для задоволення конкретних потреб споживачів, іншими словами, короткострокові заощадження представляють споживчий потенціал населення. Умови пошуку коштів у вигляді короткострокових заощаджень визначаються величиною їх накопичення для реалізації конкретної мети. Як правило, короткострокові заощадження виникають у зв'язку з відстроченим попитом населення для задоволення потреб споживачів у майбутньому і зберігаються переважно в грошовій формі. Довгострокові заощадження є результатом довгострокових цілей, таких як забезпечення якісного житла, включаючи придбання, будівництво та ремонт; підтримка та поліпшення здоров'я шляхом відпочинку та лікування; розвиток бізнесу; турбота про власну старість та пенсійне забезпечення; турбота про дітей та онуків, включаючи оплату їх навчання та заповіту; нарешті, інвестиції для отримання додаткового доходу у запланованому майбутньому. Для зберігання готівки та здійснення всіх видів платежів та готівкових операцій юридичні та фізичні особи відкривають банківські рахунки. На практиці банк використовує різні типи рахунків:

Розрахунковий рахунок - рахунок, відкритий для клієнта банком за угодою, який використовується для зберігання коштів, переданих клієнтом керівництву банку, протягом визначеного періоду та за встановленою ставкою відсотків (доходів) відповідно до умов угоди [19].

Кореспондентські рахунки - рахунки, що використовуються для зберігання коштів та розрахунків, здійснених однією банківською установою від імені іншої банківської установи. Кореспондентські рахунки відкриваються та використовуються за договором у процесі встановлення міжбанківських кореспондентських відносин. Поточні рахунки відкриваються для підприємств усіх видів власності, а також їх окремих відділів для зберігання коштів та здійснення всіх видів операцій на цих рахунках відповідно до чинного законодавства України.

Якщо є можливість використовувати кошти, що перевищують залишок, скористайтеся поточним рахунком в овердрафті. У цьому випадку отриманий залишок дебету на такому поточному рахунку зараховується за допомогою банківської позики (овердрафт на поточному рахунку) [5].

Страховання - це економічна категорія, яка є частиною економічної системи держави. Як і фінансові відносини в цілому, страхування виникає внаслідок руху грошових коштів у процесі розподілу та перерозподілу грошових доходів та збереження всіх суб'єктів виробництва та обміну. Водночас страхування характеризує економічні відносини, змістом яких є перерозподіл доходів та ресурсів для його накопичення виключно з метою компенсації матеріальних або інших втрат (здоров'я, працездатність тощо). Таким чином, основою страхування є ймовірне зміна вартості грошей.

Інвестування - це процес інвестування грошей у конкретні фінансові інструменти з розрахунком на їх збільшення або отримання позитивної суми доходу в майбутньому [6].

1. Прибуток.

Прибуток відіграє ключову роль у структурі власних джерел інвестицій компаній. Це основна форма чистого доходу компанії, що виражає вартість додаткового товару. Після сплати податків та інших обов'язкових зборів компанії отримують чистий прибуток, частину якого можна витратити на інвестиції. Як правило, частина прибутку, що виділяється на інвестиційні цілі, накопичується

у фонді накопичення або інших фондах із подібною функцією, встановлених на підприємстві.

Фонд накопичення виступає джерелом ресурсів економічного суб'єкта, який використовується для створення нового нерухомого майна, придбання основних фондів, оборотних коштів тощо. Динаміка фонду накопичення відображає зміну майнового стану суб'єкта господарювання, збільшення власних коштів.

2. Амортизаційні відрахування. [18,19].

3. Кредит

4. Залучення

Умовно стадії руху капіталу та розподіл фінансових ресурсів підприємств можна зобразити у вигляді схеми (рис. 1.2)

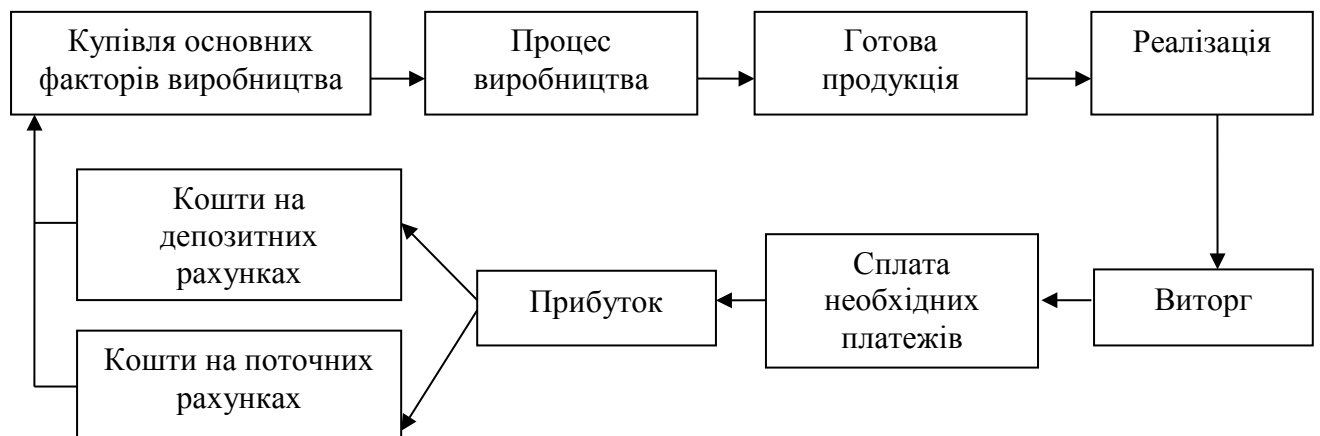

Рис.1.2. Схема обороту капіталу підприємства та отримання грошових коштів

Таким чином, банківські позики дозволяють органічно зв'язати всі джерела оборотних коштів і активно впливати на раціональне формування запасів сировини, готової продукції та інших видів основних фондів. Розглянемо кілька методологічних підходів до організації взаємовідносин між підприємством та комерційним банком в умовах ринкової економіки [9].

1.2. Механізм організації кредитування підприємств малого та середнього бізнесу у комерційному банку в умовах ринкової економіки

В умовах розвитку ринкових відносин значна частина підприємств здійснює торгівлю самостійно. Тому існує потреба вдосконалити кредитний механізм на цьому рівні.

Для формування стабільних кредитних відносин між підприємствами та банками необхідною умовою є науково обґрунтована розробка кредитного механізму. На цьому етапі розвитку банківської системи цей механізм слід вважати сформованим, але кожен з його етапів набуває специфічних рис в умовах економічної невизначеності. Варто розглянути елементи кредитного механізму, які поділяються на чотири етапи.

Першим кроком є обробка заявки на позику. Для отримання позики підприємство подає в банк мотивовану заяву, в якій зазначає мету позики, її суму; життя; конкретні дати його повернення; характеристики проекту, що включається, та економічний ефект від його реалізації; техніко-економічне обґрунтування з розрахунком прогнозу доходів від його реалізації; копії контрактів, інших документів, що стосуються проекту; зобов'язання щодо забезпечення своєчасного повернення позики; звіт про прибутки та збитки, звіт про прибутки та збитки, виписки з рахунків, відкритих в інших банках. На цьому етапі найбільшу увагу слід приділити забезпеченню банківської позики. У практиці банківської системи України поширеними є такі форми забезпечення кредитних договорів: забезпечення, гарантія передачі дебіторської заборгованості позичальника та його рахунків третій стороні банку, страхування відповідальності позичальника перед банком за прострочення погашення позики та ризик неповернення позики.

Аналізуючи роботу комерційних банків в інших країнах, можемо вказати на такі форми забезпечення, які не можуть бути використані в Україні через інфляцію, нестабільність ринку, девальвацію заощаджень: це ощадні сертифікати, вимоги до заробітної плати, кінцевий продукт [11].

Другий етап - перевірка кредитоспроможності клієнта та оцінка ризику майбутніх позик. Тому для розвитку кредитних відносин необхідні певні умови. По-перше, сторони кредитного договору - позикодавець та позичальник повинні бути юридично незалежними суб'єктами, які матеріально гарантують виконання зобов'язань. По-друге, інтереси сторін договору позики повинні збігатися. Для забезпечення всього процесу відтворення надзвичайно важливо, щоб підприємства мали необхідний оборотний капітал, який вони використовують для отримання оборотних коштів. З етапу запасів оборотні кошти передаються незавершеному виробництву, а потім готовій продукції. У свою чергу, готовий продукт, призначений для продажу, стає товаром і продається. Доходи від продажу перераховуються на рахунок компанії [11].

Через брак оборотних коштів підприємства отримують банківські позики, інших кредиторів та комерційну (товарну) позику. Кредит дозволяє покращити організацію ділового обороту, а не витратити значні кошти на створення надлишкової сировини. У процесі кредитування підприємств враховуються індивідуальні особливості кругообігу їх оборотних коштів. Специфіка індивідуального обігу коштів на підприємствах виявляється в різниці в часі між випуском вартості готівки з обігу та зарахуванням коштів у новий оборот. Такі відмінності виникають головним чином через сезонність виробництва. Сезонність виробництва спричиняє в деякі періоди більш швидке збільшення собівартості продукції порівняно з отриманням коштів та створює додаткову потребу в коштах, крім тих, що є у розпорядженні компанії. В інші періоди виробничі витрати зменшуються або повністю припиняються, збільшується виробництво готової продукції та надходження грошових коштів, частина з яких тимчасово безкоштовна. Це поперемінне зростання додаткових потреб у фонді та створення тимчасових вільних залишків на тому самому підприємстві створює життєздатну економічну основу для використання позик для створення виробничих та оборотних коштів та їх погашення з часом.

Для раціональної організації кредитних відносин банк повинен розробити власну класифікацію позик. Наступну класифікацію банківських позик слід вважати найбільш оптимальною:

1. За призначенням та характером використовуваних позикових коштів: позики комерційним та промисловим підприємствам; позики на нерухомість; споживчі позики; сільськогосподарські позики; овердрафт; позики, пов'язані з обігом векселів; міжбанківські позики; кредити для небанківських установ.

2. Завдяки меті та характеру застави: забезпечені (ломбардні) позики; незабезпечені (бланкові) позики.

3. Термін використання: терміновий; невизначений; видатний; розширений; безнадійне повернення.

4. Завдяки виду та способу погашення відсотків: за фіксованою процентною ставкою; з плаваючою процентною ставкою; зі знижками.

5. Спосіб надання позик: надається одним банком; синдиковані позики [7, 8].

Класифікацію банківських позичок можемо побачити на рис. 1.3.

Тому, відповідно до наведеної класифікації, розглянемо види позик та їх розвиток у сучасних умовах. Одним з таких видів кредиту є можливість овердрафту - угода, згідно з якою банк і клієнт погашають взаємні грошові вимоги протягом визначеного в них періоду часу, з тим щоб врешті-решт скласти залишок, який відображає результат розрахунків. взаємні вимоги. Банк і клієнт мають постійні грошові відносини і протягом певного періоду здійснюють як розрахункові, так і кредитні операції, передаючи готівку один одному для покриття взаємних вимог. У разі овердрафту всі взаємні вимоги не є належними, а умови контракту залишаються незмінними. У свою чергу, банк, щоб пришвидшити ротацію платежів клієнта, бере на себе всю свою діяльність щодо поточної дебіторської заборгованості та зобов'язань. Для цього банківська установа веде поточний рахунок, який є активним і пасивним. Дебет цього рахунку покриває всі платежі замовника, пов'язані з його виробничою діяльністю та розподілом прибутку, а позика зараховує доходи компанії та всі виручені

кошти. Залишок позики вказує на те, що компанія зараз має власні кошти в обігу, а залишок дебету вказує на залучення банківської позики, за якою сплачуються відсотки..

Рис. 1.3. Класифікація банківських кредитів

Контокорентний кредит може бути надана як у беззаставному, так і в забезпеченому вигляді. У такому випадку регулювання кредитних відносин повинно відбуватися шляхом встановлення кредитних лімітів, тобто визначення максимального нарахування або мінімального залишку позики [7].

Загалом, специфіка індивідуального обороту підприємства визначається багатьма об'єктивними та суб'єктивними факторами.

До об'єктивних факторів належать:

- торгова приналежність підприємства;
- характер виробничого процесу;

- сезонність виробництва.

До суб'єктивних факторів належать:

- рівень організації виробництва;
- рівні продажу та постачання;
- інші фактори.

Існує два типи обігу корпоративних фондів: відносно рівномірний і переважно нерівномірний..

Перший тип характерний для нафтової, вугільної, металургійної та інших галузей промисловості. Підприємства цієї групи характеризуються відсутністю великої затримки (періоду) між отриманням та витрачанням коштів [8].

Другий тип характерний для підприємств легкої, харчової, лісової, сільського господарства. Вони завжди мають певну невідповідність між вартістю коштів та надходженням коштів від продажу. На підприємствах з нерівномірним обігом коштів додатковий попит на кредит пояснюється сезонністю виробництва та значною тривалістю обороту оборотних коштів. Виробничий цикл може тривати від кількох днів (виробництво певних харчових продуктів) до кількох місяців та років (сільськогосподарське виробництво, суднобудування).

Будь-яка незалежна компанія може бути суб'єктом кредитних відносин. Кредитні відносини характеризуються тим, що їх суб'єктами є дві сторони: одна з них називається позикодавцем у даному кредитному договорі, інша - позичальником. Предметом позики є грошові кошти чи запаси, витрати або виконана робота та надані послуги, що є предметом договору позики.

Основними предметами короткострокових позик на оборотні кошти є:

- виробничі запаси (сировина, основні та допоміжні матеріали, запасні частини, паливо, інструменти);
- незавершене виробництво та напівфабрикати власного виробництва;
- витрати на майбутні періоди (сезонні витрати, витрати на освоєння виробництва нової продукції тощо);
- готова продукція та товари;
- розрахунково-розрахункові операції з постачальниками та одержувачами.

Фірми потребують позик на виробничі запаси, якщо їх обсяг перевищує власні кошти, тобто якщо створюються надлишкові запаси. Причиною може бути сезонність поставок, нерівномірність або дострокові поставки сировини постачальниками тощо.

Надмірні запаси сільськогосподарської сировини є основним предметом банківської позики у підприємств, що переробляють цю сировину і працюють сезонно (цукрові заводи, консерви, інші підприємства харчової та легкої промисловості) або створюють великі запаси сезонної сировини щороку, тобто до початку нового урожаю [23].

На підприємствах можуть виникнути надлишки незавершеного виробництва та готової продукції у зв'язку з прискоренням зростання виробництва, неповними поставками, транспортними труднощами при відправці продукції споживачам, припиненням поставок споживачам через їх неплатоспроможність тощо.

В рамках майбутніх витрат банки надають підприємствам позики для покриття сезонних витрат, оскільки в періоди сезонного спаду виробництва або несезонних зупинок виробничі витрати тимчасово не покриваються доходами від продажу. Таким чином, навіть під час зупинки міжсезоння (лютий-серпень) цукровий завод потребує коштів на ремонт обладнання, утримання постійного персоналу та проведення всіх підготовчих робіт до цукрового сезону. Він покриває ці витрати за рахунок банківських позик і оплачує їх за рахунок виручки від продажу цукру. Відкладені витрати також включають витрати, пов'язані з розробкою нових продуктів та витратами на введення в експлуатацію. Якщо банк враховує ці витрати, то договори позики називаються конкретними продуктами, а витрати включаються до його собівартості [23].

Завдяки позикам компанія може розрахуватися з постачальниками, коли тимчасово не вистачає власних коштів.

Навіть для компанії можна отримати депозит, сам депозит є інвестицією в банківські установи з метою отримання прибутку, що залежить від умов депозиту та умов зберігання коштів, що перераховуються банкам. Фактично

вкладник володіє грошима, і банк, здається, позичає їх у вкладника, винагороджуючи за їх використання у формі відсотків. Усі вклади можна розділити на дві великі групи [6]. Існують такі типи депозитів, як строкові та депозити до запитання. Строковий депозит - це визначений строк, протягом якого вкладник перераховує гроші банку та приймає їх після закінчення строку. Депозит до запитання - це інвестиція в банк за умови, що його вилучено з банківської установи за першим запитом вкладника. Очевидно, що відсотки, що нараховуються за строковими депозитами, набагато вищі, ніж за депозитами до запитання, оскільки вкладник, укладаючи договір на визначений строк, гарантує, що не виведе гроші до зазначеного строку, і що банк може безпечно розпоряджатися цими грошима, скажімо, в позику. Існують різні види строкових депозитів.

Отже, позика потрібна для підтримання обігу коштів для діючих компаній. Предметом довгострокової та середньострокової позики є капітальні вкладення, пов'язані з реконструкцією підприємства, його технічним оснащенням, впровадженням нового обладнання, вдосконаленням технології виробництва та іншими витратами, що збільшують вартість основних фондів. Ці позики використовуються підприємствами за відсутності власних коштів, виділених на ці цілі, а саме: списання прибутку та амортизація. [6, 8].

1.3. Фінансово-кредитні відносини підприємств малого і середнього бізнесу та комерційного банку

У процесі розробки позики та банку стало очевидним, що характерною ознакою та обов'язковим елементом існування та застосування позики є наявність кредитних відносин між сторонами кредитного договору.

Аналіз визначень позик, що існують в економічній літературі, дозволяє зробити висновок, що найбільш вдалим є характеристика позики як відносини, пов'язаної з поверненням коштів та погашенням зобов'язань, що виникають з цього приводу. Його перевага полягає в тому, що він охоплює майже всі види

кредитних відносин, не тільки ті, що виникають у зв'язку з потоком капіталу, але й ті, що пов'язані з продажем товарів із відстроченим погашенням, передоплатою, сукупністю ощадних операцій тощо. Характерною особливістю позики є те, що вона служить для перерозподілу ресурсів. Для цієї особливості кредиту, і перш за все банківського кредиту, було достатньо переміщення у сфері грошового обігу, вони мали свою вартість, яка фактично перерозподіляється банками. Так, банк може перерозподілити позики, які він отримує від клієнтів. І навпаки, для того, щоб повернути вкладені кошти клієнтам, потрібно було забезпечити їх погашення позичальниками. Але в сучасних умовах, коли товарним грошам не місце в обігу, а банкноти та безготівкові гроші не мають власної вартості, що відповідає їх номіналу, немає підстав вважати перерозподіл коштів ознакою банківського кредиту. Ігнорування зміни характеру грошей було підставою для перерозподілу коштів, призначених для банківської позики. При цьому кошти перерозподіляються в деяких сферах кредитних відносин. Таким чином, у випадку комерційної позики споживча вартість товару передається його власником покупцеві на умовах відстрочки платежу. [19,23].

Існують також інші типи кредитних відносин, які перерозподіляють кошти. Однак у випадку з банківськими позиками існує багато особливостей, які ставлять під сумнів можливість оцінити весь набір банківських операцій як перерозподільний.

Перш за все, це стосується залучення банками депозитів та депозитів фізичних та юридичних осіб. У зв'язку з виконанням таких операцій існує банківський зв'язок між банками та власниками коштів, що знаходяться в банках. Сам процес залучення депозитів банком можна розглядати як своєрідний перерозподіл коштів, при якому кошти перераховуються від вкладника банку. Таким чином, між вкладником та банком існують кредитні відносини, які закінчуються, коли вкладник повертає кошти. Однак не можна втратити, що внесок, отриманий банком, залишається у розпорядженні його власника і не передається нікому, тобто подальшого перерозподілу не існує. Іншими словами,

може бути обмежений перерозподіл, коли отримані кошти нікому не передаються у формі позик [9].

Що стосується банківських позик, суми цих позик, як правило, перераховуються на поточні рахунки. Водночас заборгованість та залишки на поточних рахунках зростають без використання інших накопичених у банку коштів для кредитних операцій. Отримані кредитні відносини розриваються після повернення позики.

Виходячи з вищесказаного, слід зазначити, що в таких кредитних операціях не відбувається перерозподілу коштів у традиційному розумінні. Цей термін є поверненням гранту. Тут банк діє як організація, здатна використовувати кредитні операції для створення та позики коштів та знищення їх при виплаті боргу. Тому важно розглядати банк як організацію, яка перерозподіляє кошти.

Таким чином, існуючі відмінності в кредитних відносинах означають, що не слід обмежувати їх класифікацією на цій основі до загальної ознаки «кредит», а в кожному випадку з'ясовувати, про який тип кредитних відносин йдеться. При цьому слід звернути увагу на взаємозв'язки окремих видів кредитних відносин, серед яких домінуючим є їх співвідношення з банківською позиною. [7, 8].

Використання комерційного кредиту склалося в період становлення ринкової економіки, створення підприємств з різними формами власності та надання значної незалежності підприємствам. Як правило, його використання позитивно впливає на економіку підприємства та національну економіку. Оскільки це спрощує продаж товарів, це прискорює оборот оборотних коштів та зменшує потребу в кредиті та готівці [10].

Комерційна позика принципово відрізняється від банківської позики:

- роль позикодавця не виступають спеціалізовані кредитно-фінансові організації та юридичні особи, пов'язані з виробництвом або продажем товарів та послуг; доставляється лише як товар;

- позиковий капітал інтегрується з промисловим або комерційним, що практично знайшло своє відображення у формуванні фінансових компаній,

холдингів та інших подібних структур, що пов'язують підприємства з різною спеціалізацією та видами діяльності.

У випадку комерційної операції з позикою існує певний ризик:

- ризик можливих змін ціни товару;
- ризик не дотримання покупцем термінів оплати;
- ризик банкрутства покупця;
- ризик можливого збільшення вартості позики.

Конкретний термін комерційної позики залежить від: виду товарів та послуг; трансакційні витрати; фінансовий стан покупця та постачальника; вартість позики; довгострокові відносини між постачальниками та покупцями; якість продукції.

Комерційний кредит має свої переваги та недоліки.

Перевагами є: ефективна доставка коштів у вигляді товару; технічна простота операції; надання компанії більших можливостей маневрування оборотними коштами; підтримка розвитку кредитного ринку.

Недоліками комерційної позики є: обмежені можливості в часі та розмірі; існування значного ризику для позикодавця; можливий небажаний вплив банків, що дисконтують рахунки [8].

В даний час на практиці в основному використовуються три види комерційного кредиту:

- позику із зазначеною датою повернення;
- позика з погашенням після фактичного продажу товарів, отриманих позичальником;
- зарахування на відкритий рахунок, коли доставка наступної партії товару на умовах комерційного кредиту здійснюється до погашення попередньої заборгованості.

Розглянемо другий вид позики. В даний час найпопулярнішим видом позики є банк. За такою позикою компанія виступає лише позичальником.

Банківська позика класифікується за такими ознаками:

1. Орієнтація на ціль.

2. Період позики.
3. Тип відсотка.
4. Валюта позики.
5. Види послуг.

Залежно від мети позику можна використовувати для: фінансування оборотних коштів; фінансування основних фондів; скасування приватизованого підприємства.

Чинне українське законодавство забороняє надавати підприємствам позики для покриття збитків від економічної діяльності, створення та збільшення статутних фондів банків, платежів до бюджету та позабюджетних фондів.

Неможливість отримати позики у підприємств: щодо яких відкрито провадження у справі про банкрутство (крім надання позики на коригувальні заходи); на підставі їх контрактів, які не захищають позичальника від можливих втрат, пов'язаних із затримкою доставки товарів; раніше надані

Комерційні банки, керуючись пріоритетами грошово-кредитної політики, власними інтересами та потребами позичальників, можуть використовувати різні кредитні методи, що визначають форму позикового рахунку, порядок видачі та повернення, методи контролю за ціллю позики та боргу управління. У світовій банківській практиці найпоширенішими методами кредитування є кредитні лінії, автоматичний оборотний (револьверний) кредит, овердрафт та овердрафт.

Кредитна лінія - юридичне зобов'язання банку щодо позичальника надати йому позику протягом визначеного строку в межах узгодженого ліміту [7].

У формі кредитної лінії це письмова угода між банком та потенційним позичальником, що визначає умови позики на майбутнє. Цей документ підтверджує, що банк зобов'язується надавати позики у заздалегідь визначених розмірах протягом певного періоду та на умовах, визначених контрактом. Специфіка кредитної лінії як форми фінансування полягає в тому, що вона не трактується банком як обов'язковий контракт. Банк може розірвати контракт раніше встановленого терміну, якщо, наприклад, фінансове становище клієнта значно погіршується або певні умови контракту не виконуються. Позичальник

також має право не використовувати частину або всю кредитну лінію. Попередня угода про розмір кредитної лінії може бути скоригована банком у разі раптової зміни ринкових умов або внаслідок регуляторних обмежень (наприклад, перевищення встановленого законодавством обмеження боргу на позичальника).

Зазвичай кредитна лінія відкривається на термін до одного року. При укладанні договору про кредитну лінію слід мати на увазі, що він може містити ряд умов, що обмежують діяльність позичальника. Угода часто супроводжується вимогою до клієнта підтримувати мінімальний залишок компенсації (обслуговування ліній) на поточному (депозитному) рахунку банку в межах 20-30% від кредитної лінії або створювати кредитний резерв, а також у разі сумнівів при погашенні позики резерв виплачується в майбутньому з відсотками один із видів дисконтного кредиту). Щоб довести, що лінія використовується за призначенням, комерційні банки європейських країн іноді вдаються до т.зв. «Розрахунковий період» (30-60 днів, протягом яких позика не видається. В даний час у нас немає таких вимог, як: більшість позичальників (невеликі компанії) просто не можуть очистити кордон, а також тиск банківської конкуренції та бажання підтримувати стосунки з клієнтами стримуються необдуманими спробами вдатися до таких обмежень..

Револьверний кредит, тобто автоматично револьверний кредит (кредит, наданий клієнту банком в межах узгодженого ліміту боргу, який використовується повністю або частково та поновлюється разом із погашенням раніше наданого кредиту).

Банк відкриває оборотну кредитну лінію, якщо позичальник відчуває довгострокову нестачу оборотних коштів, необхідних для підтримання постійного зростання виробництва. Кредитна лінія дозволяє йому покрити зростаючий попит на оборотні кошти. Термін такої позики зазвичай перевищує один рік. Погасивши частину боргу, позичальник може отримати новий кредит у межах узгодженого ліміту та тривалості договору. Часто оборотну позику можна перевірити на строк погашення. Борг за кредитною лінією тече хвилями, так що на вашому кредитному рахунку завжди є непогашений залишок, тому він

може забезпечити довгострокове джерело оборотних коштів. Цю позику також називають безстроковою позику [23].

Відносини між банком та клієнтом регулюються договором про продовження позики. Цей документ визначає: максимальний розмір позики, гарантований банком; напрямок його використання; відсотки; зрілість; порядок надання інформації про фінансовий стан клієнта; забезпечення застави; Інший. Позичальник зобов'язується взяти позику в зазначеному розмірі протягом строку дії Договору та використовувати його за призначенням. Якщо фактично використаний кредит нижчий від передбаченого договором, клієнт сплачує комісію за невикористану частину позики.

Поновлюваний кредит, як правило, не забезпечений і базується на загальних фінансових можливостях позичальника. Цей спосіб запозичення іноді називають бланковими позиками. Кредитоспроможність замовника визначається на підставі балансу компанії та фінансового звіту про доходи та витрати. Банк трактує грошовий потік основних та ліквідних активів як джерело погашення позики.

Вартість кредитної лінії складається з двох критеріїв. Першим критерієм оцінки вартості кредитної лінії є обов'язок сплатити комісію. Насправді це ціна за зобов'язання банку підтримувати лінію. Банк бере комісію при відкритті кредитних ліній. Їх розмір залежить від вартості всієї лінії або її невикористаної частини, а також репутації позичальника, різних послуг, що надаються банком тощо.

Другим критерієм величини кредитної лінії є процентна ставка за позиковим капіталом. Припустимо, усі кредитні лінії мають плаваючі процентні ставки на основі ставок грошового ринку плюс премію за ризик.

Таким чином, розглядаючи форми кредитної лінії, можна сказати, що це гнучкий механізм надання короткострокових позик, який відповідає безпосереднім потребам позичальника в оборотних коштах. Як правило, ці гроші витрачаються на поточні, часто сезонні витрати. Перевага кредитної лінії полягає в тому, що клієнт має доступ до необхідних йому кредитних можливостей, але

сплачує лише відсотки від суми, фактично запозиченої на той момент часу. Кредитні лінії зазвичай відкриваються на певний період часу (на рік). Більшість з них - це довгострокові відносини з банком, які автоматично продовжуються на новий період. У такій ситуації процентні ставки, кредитні ліміти та інші умови змінюються залежно від фінансового стану, умов та на практиці це призводить до постійного продовження позики, що дає можливість використовувати кредитну лінію як довгострокове джерело фінансування або, як кажуть, мати ліквідну подушку [8].

У ринковій економіці класичний спосіб надання позик визначається як поточний рахунок. З метою прискорення ротації платежів клієнта банк бере на себе всю його діяльність відповідно до поточних потреб та зобов'язань. Для цього банк відкриває один поточний рахунок (розрахунки в даному випадку закриваються), на якому здійснюються всі клірингові та кредитні операції: дебет відображає платежі від імені клієнта та банківські позики, а позика - грошові надходження замовника або його внеску. Кредитне сальдо на рахунку вказує на те, що клієнт має власні кошти і виступає в ролі кредитора банку. І навпаки, дебетовий баланс стосується отримання банківської позики. Таким чином, овердрафт - це договір взаємної позики [17].

Овердрафт - активно-пасивний рахунок, на якому банк встановлює максимальну суму боргу, встановлюючи кредитні ліміти, тобто максимально допустимий дебет або мінімально допустимий залишок позики. Відсотки нараховуються на кінцевий залишок на користь клієнта або банку, в останньому випадку за вищою процентною ставкою, оскільки банк більше ризикує. Окрім відсотків за операції, банки також стягують комісію за обслуговування. Наприкінці періоду заборгованості (раз на квартал або півроку) сума комісії капіталізується (списується на поточний рахунок), тобто борг клієнта зростає. Банк може побудувати такі відносини лише з платоспроможним клієнтом, заздалегідь визначивши його фінансовий стан та репутацію. Овердрафт - це визначена банком кредитна лінія (ліміт), яку клієнт може використовувати у разі потреби. Кредитний ліміт для кожного позичальника визначається індивідуально

і залежить від його фінансового стану, оборотних коштів, масштабів виробничої та комерційної діяльності та репутації. В рамках кредитної лінії позичальник має великі можливості для маневрування оборотними коштами, оскільки він може швидко, у будь-який час, без попередньої домовленості з банком, поповнити свій поточний рахунок відповідною сумою грошей. Тому овердрафт вважається ідеальним резервом ліквідності.

Контокорентний кредит використовується позичальником повністю або частково за потреби. Повнота його використання в межах дозволеного обмеження залежить від конкретного фінансового стану клієнта та характеру його бізнесу. Однак можливі наступні ситуації:

- коли запропонованого кредиту (тобто ліміту) недостатньо для покриття дебетового залишку, банк може тимчасово збільшити кредитний ліміт для клієнтів першого класу без укладення додаткової угоди;

- коли сальдо дебету на поточному рахунку постійно перевищує кредитний ліміт, банк дізнається про причини такого відхилення і при необхідності підписує новий контракт із клієнтом. Клієнт бере додаткові комісії за користування позикою на суму, вищу, ніж обумовлена кредитна лінія. Це робить овердрафт ще дорожчим [7,8].

Цей спосіб використання овердрафту має фундаментальне значення для клієнта, оскільки дострокове зняття позики банком може спричинити різке погіршення його фінансового стану, що спричинить ланцюг дефолту.

Комерційні банки в країнах з розвиненою ринковою економікою застосовують овердрафт, який можна вважати особливим типом овердрафту. Він полягає в тому, що банк допускає тимчасовий дебетовий залишок на поточному рахунку клієнта. Овердрафт - це така форма кредиту, при якій банк в межах встановленого ліміту здійснює платежі клієнту на суму, що перевищує залишок на його поточному рахунку; в результаті на рахунку позичальника є дебетовий баланс, який виражає суму його боргу перед банком. Такі позики, як правило, короткострокові, завдяки яким клієнти здійснюють поточні платежі, які тимчасово перевищують залишок коштів на поточному рахунку. [17].

За змістом овердрафт - це розрахункова кредитна операція, яка приносить дохід банку у вигляді відсотків за використання кредитних коштів та комісійних. Правом на отримання овердрафту користуються клієнти банку, які мають стабільну фінансову ситуацію та уклали з банком відповідну угоду.

На основі угоди банк спільно з клієнтом розробляє загальну концепцію послуги з овердрафту. Для здійснення цієї кредитної операції клієнт на додаток до розрахунку відкриває позиковий рахунок. Обслуговування овердрафту здійснюється таким чином: якщо сума погашення, зазначена в платіжному документі клієнта, перевищує залишок на поточному рахунку, то різниця (залишок за дебетом) автоматично виплачується банком за позицію, але в межах невикористаного ліміту. Бронювання здійснено: кредитний рахунок списано - поточний рахунок зараховано. Якщо сума погашення перевищує залишок кредитного ліміту, банк не здійснює оплати.

Розрахунок платежів за користування кредитними коштами починається з моменту дебетування рахунку клієнта із сплаченою сумою і закінчується, коли борг буде повністю погашений за рахунок коштів, накопичених на кредитному рахунку.

Слід зазначити, що механізм як кредитування, так і дебетування забезпечує існування тривалих ділових відносин між банком і клієнтом, повну обізнаність банку про стан справ свого позичальника та високий рівень довіри до нього. Автоматичний розвиток боргу та невизначеність предмета позики характеризують цей вид позик як досить ризикований, тому договори позики укладаються переважно з клієнтами, яких можна віднести до елітних [18]. Хоча не можна остаточно стверджувати, що ці особливості позики мають переваги чи недоліки.

Висновки по розділу 1

Комерційний банк - юридична особа, що має виключне право за ліцензією Національного банку України здійснювати спільно такі операції:

- залучення фізичних та юридичних коштів на депозити;
- особи, які інвестують ці кошти від свого імені, від власного імені;
- умови та на ваш страх і ризик шляхом відкриття та ведення банківської діяльності;
- рахунки фізичних та юридичних осіб.

Комерційні банки відрізняються не лише кількістю операцій (універсальних та спеціалізованих), що впливає та визначає їх організаційну структуру, а й розгалуженістю цієї мережі. Універсальні комерційні банки надають усі види банківських послуг. Спеціалізовані банки, на відміну від універсальних банків, працюють у вузьких секторах грошового ринку або займаються вузьким діапазоном банківських операцій, що вимагає спеціальних методів та досвіду. Тому ця діяльність не є вигідною для універсальних банків, вони залишають відповідні ніші на грошовому ринку спеціалізованим банкам.

На сучасному етапі однією з найважливіших ролей у стимулюванні репродуктивних процесів в економіці є комерційний кредит, як основне джерело грошових коштів для повсякденної діяльності компанії, незалежно від форм власності та управління. Незважаючи на те, що криза економічної системи практично вплинула на фінансову стійкість більшості вітчизняних підприємств, що призвело до різкого зменшення кількості надійних позичальників (на тлі падіння прибутковості банківської діяльності), кредитні операції залишаються основним активним елементом . діяльність комерційних банків.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ КРЕДИТНОЇ ПОЛІТИКИ АТ КБ «ПРИВАТБАНК»

2.1. Місце АТ КБ «ПриватБанк» у банківській системі України

ПриватБанк - найбільший український універсальний комерційний банк, що діє за ліцензією Національного банку України № 22 від 5 жовтня 2011 року, надаючи послуги приватним та корпоративним клієнтам у всіх формах власності. ПриватБанк є частиною трьох системних банків України (з I кварталу 2017 року) і має один з найбільших обсягів капіталу та чистих активів будь-якого банку в країні. За оцінками експертів журналів Euromoney та Global Finance, Приватбанк визнаний найкращим українським банком у номінації найкращих банків на ринках, що розвиваються, починаючи з 1999 року.

У банківській системі України Приватбанк належить до групи нових комерційних банків, т. зв. Банки другої хвилі на відміну від колишніх державних банків першої хвилі. За час свого існування Банк домогся провідних позицій на українському ринку банківських послуг, збільшивши свою частку на ринку, підвищивши ефективність, постійно підвищуючи надійність, підвищуючи конкурентоспроможність та складність надання банківських продуктів своїм клієнтам. Цього вдалося досягти завдяки спільній роботі злагодженої банківської команди, що базується на прогресивній системі управління та передових банківських технологіях. Заснований у 1992 році, Комерційний банк ПриватБанк є лідером на внутрішньому банківському ринку та найбільшим банком із внутрішнім капіталом.

Стратегія банку передбачає перехід від обслуговування у відділеннях банку до ідеології навчання клієнтів використанню інструментів віддаленого банкінгу.

ПриватБанк зареєстрований 19 травня 1992 року, Головний Офіс з 24 квітня 2017 року знаходиться за адресою м. Київ, вул. Грушевського 1Д, (до цього - у місті Дніпро, вул. Набережна Перемоги 50).

У 2015 році MasterCard визнала ПриватБанк найбільшим банком у Східній Європі за кількістю випущених карток Maestro / MasterCard. На кінець 2015 року в обігу було приблизно 30 мільйонів таких карток ПриватБанку. ПриватБанк також посідає перше місце в регіоні за отриманням цих карток, забезпечуючи їх збір понад 109 000 торгових точок [22].

Згідно з класифікацією НБУ, ПриватБанк був визнаний першим системно важливим банком в Україні. В Україні ПриватБанк був визнаний «Банком року», який, на думку провідних фінансових експертів, зміг не тільки адаптуватися до умов бойових дій та економічної нестабільності, але й ініціювати програму відновлення економіки, стимулюючи малі та середні підприємства. На думку експертів журналу The Banker, у 2016 році ПриватБанк став одним з небагатьох банків в Україні, який продовжував підтримувати бізнес за допомогою механізмів фінансування для підприємців та самозайнятих як за допомогою банківської діяльності, так і через платформу для краудфандингу. ПриватБанк також бачить перспективи підтримки малих та середніх підприємств за допомогою навчальних програм, інформаційно-консультативної підтримки та адаптації передових цифрових технологій. Станом на 21 грудня 2016 року єдиним власником ПриватБанку є Міністерство фінансів України.[25-27].

2.2. Аналіз балансу та фінансових результатів банку на прикладі АТ КБ «ПриватБанк»

Основним джерелом даних для фінансового аналізу банку є його баланс, який відображає всю інформацію про наявність коштів та нерухомості, що належать банку; розмір та структура зобов'язань контрагентів перед банком та зобов'язань банку перед контрагентами [26–27].

Активи балансу розглядаються як з точки зору складу та розподілу коштів, що підлягають розподілу на активи банку, так і витрат, які виникають внаслідок фінансових операцій банку з метою отримання доходу. Ці напрямки досліджень дозволяють оцінити ліквідність та прибутковість банку. В процесі аналізу слід

зазначити, що сукупні активи банку визначаються балансом як різниця між сумою залишків усіх класів активів та сумою всіх резервів, передбачених на можливі збитки за позиками та іншими інвестиціями. діяльність.

Загальні активи ПриватБанку станом на 1 січня 2017 року становили 220,0 млрд. гривень. ПриватБанк володіє другою за чисельністю мережею відділень та найбільшою мережею банкоматів та терміналів серед банків України. [25].

Динаміку ключових балансових показників ПриватБанку представимо в таблиці 2.1.

Таблиця 2.1.

Динаміка ключових балансових показників банку за 2016-2019 рр., млн. грн..

Показник	2016 р.	2017 р	2018 р	.2019 р	Абсолютне відхилення,		
					2017 2016 рр.	2018 2017 рр	2019 2018 рр
Активи	205183	254805	278048	309723	49622	23243	31675
Кредитний портфель	43583	38118	50140	59544	-5465	12022	9404
Кошти клієнтів	181133	212750	231055	240621	31617	18305	9566
Зобов'язання	206065	230012	246584	255194	23947	16572	8610
Капітал банку	-882	24793	31464	54529	25675	6671	23065

У 2018 році Банк відмінив визнання заставного майна та визнав кредит клієнту в сумі загальної вартості заставного майна 5 613 млн. грн. Одночасно, Банк визнав зменшення корисності, що дорівнювало балансовій вартості зазначеного кредиту.

По таблиці 2.1 видно, що в 2017 році, по зрівнянню з 2016р., збільшення активів відбулося на 49622 млн. грн., або 24,18%; а в 2018р., по зрівнянню з 2017р. на 23243 млн. грн., або на 9,1%. Різке зростання активів відбулося в 2019 році на 31675 млн. грн.

Динаміку активів АТ КБ «ПриватБанк» представимо на рис. 2.1:

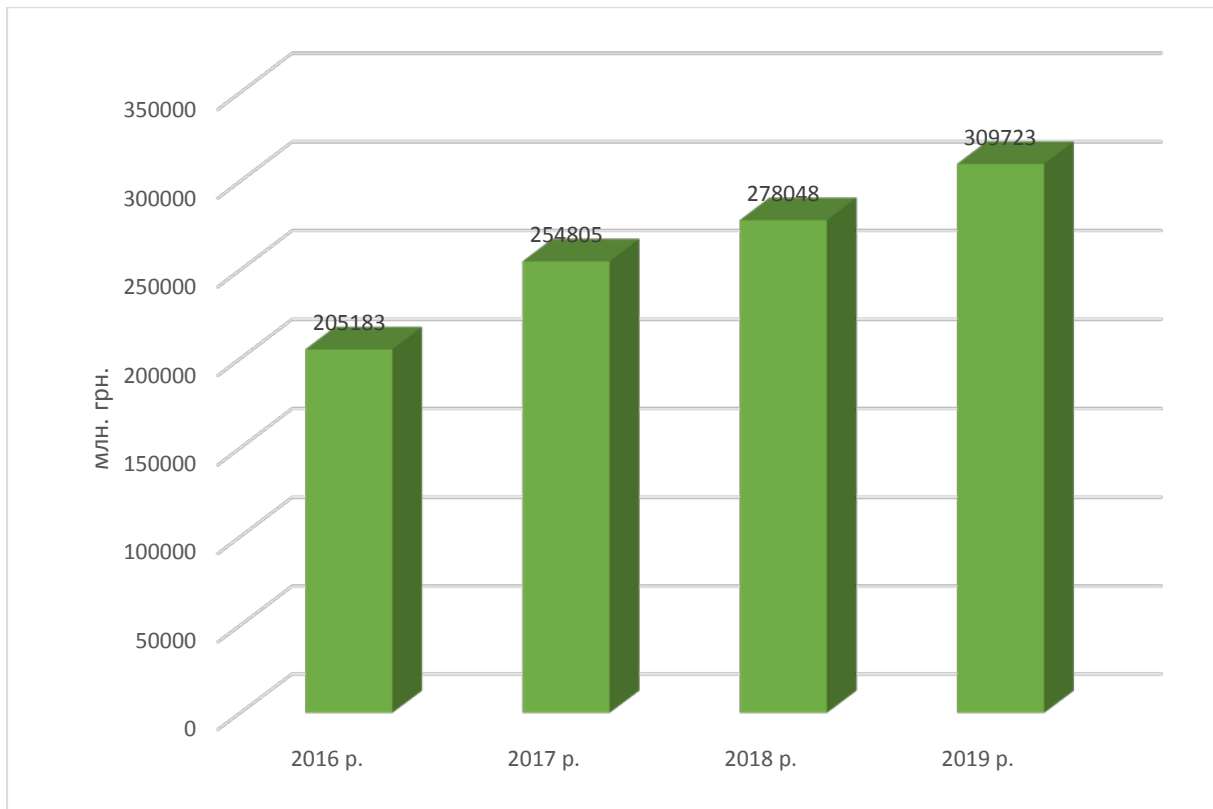

Рис. 2.1. Динаміка активів АТ КБ «ПриватБанк»

Рисунок 2.1 показує зростання активів банку до 2019 року, яке обумовлено зростанням величини обов'язкових резервів, коштів в кредитних організаціях, чистих вкладень в цінні папери і інші активи. В 2016 році простежується різке зниження вартості активів, яке пов'язано з націоналізацією банку та переоцінкою майна в грудні 2016 року.

Загальна вартість активів банку станом на 31 грудня 2018 року становить 278 048 млн грн, що на 9,61% більше, ніж станом на 31 грудня 2017 року, тому загальна динаміка була позитивною протягом трьох років. Ці позитивні зміни відбулись в основному за рахунок збільшення позик, наданих АТ КБ «ПриватБанк» на 30,79%, а також за рахунок збільшення інвестиційного портфеля банку порівняно з 2017 роком на 42,16%.

При аналізі структури активів балансу АТ КБ «ПриватБанк» у 2016-2019 роках можна побачити, що найбільша частка в загальній сумі активів у позиках та дебіторській заборгованості: у 2016 році - 73,65%; у 2017 році - 72,85%; у 2018

році - 74,88%. Цей коефіцієнт дуже чутливий до незначних економічних коливань, що може мати негативні наслідки для банку.

У структурі активів найбільшу частку мають інвестиційні цінні папери - 65%, абсолютна величина цього коефіцієнта у 2019 році становила 180,081 млн грн (рис. 2.2).

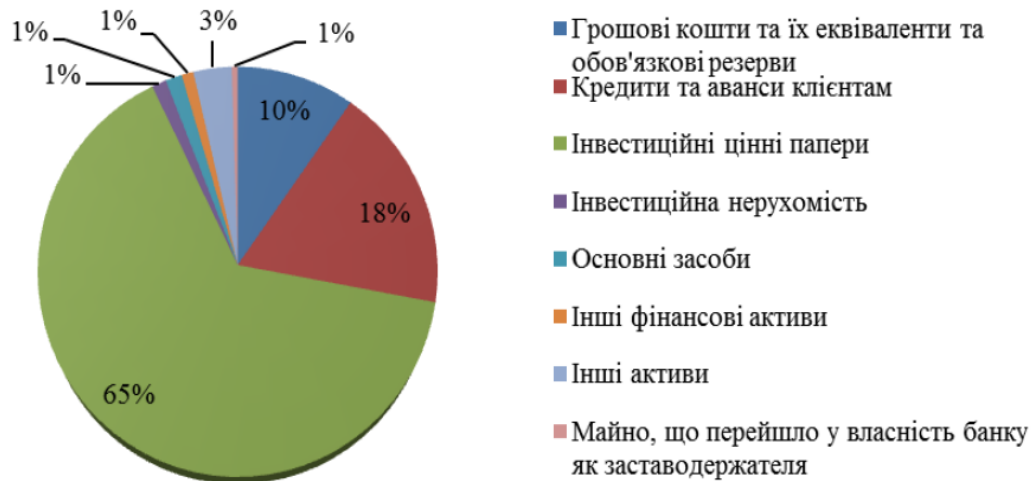

Рис. 2.2. Структура активів АТ КБ «ПриватБанк» у 2019 році

На другому місці, з часткою 18%, є позики та аванси клієнтам, приріст цього коефіцієнта порівняно з 2018 роком склав 11805 млн грн. АТ КБ «ПриватБанк» найбільше позичає юридичним особам: загальна сума позик становить 21% від загальної вартості кредитного портфеля. Основні засоби знаходяться на наступній позиції, що становить 10% від загальної суми активів банку.

Активи у 2016-2019 роках показали позитивну динаміку, причина збільшення активів - збільшення грошових коштів та їх еквівалентів у 2016 році на суму 8764870 тис. грн., співвідношення позик та боргів клієнтів банків - на 12828 634 тис. грн. нематеріальні активи - на 456 817 тис грн.

Збільшення вартості активів АТ КБ «ПриватБанк» у період 2016-2019 років свідчить про те, що конкурентні переваги банку на фінансовому ринку – стабільні. Структура активів оцінюється позитивно, про що свідчить активний розвиток банківської установи, розширення пропозиції банківських продуктів та

послуг, що призводить до розширення клієнтів та підвищує ліквідність та прибутковість банківської установи.

АТ КБ «ПриватБанк» є інноваційним - спостерігає та реагує на різні сигнали з боку навколишнього середовища, що відображається в інноваційній роботі банку.

При дослідженні джерел фінансових ресурсів банку необхідно оцінити пасиви балансу. Зобов'язання балансу ПриватБанку в 2017 році, у порівнянні з 2016р., збільшилися на 23947 млн. грн. (або на 11,6%), у 2018 на 16572 млн. грн. (або 7,2%) у порівнянні з 2017р. Це обумовлено зростанням маси коштів кредитних організацій, коштів клієнтів, вкладів фізичних осіб та інших зобов'язань. Саме низьке зростання зобов'язань відбулося в 2019 році лише 3,5% або на 8610 млн. грн. Таке різке падіння темпів росту зобов'язань в 2019 році є причиною зниження відсоткових ставок за всіма видами депозитів та погіршення матеріального стану населення в країні.

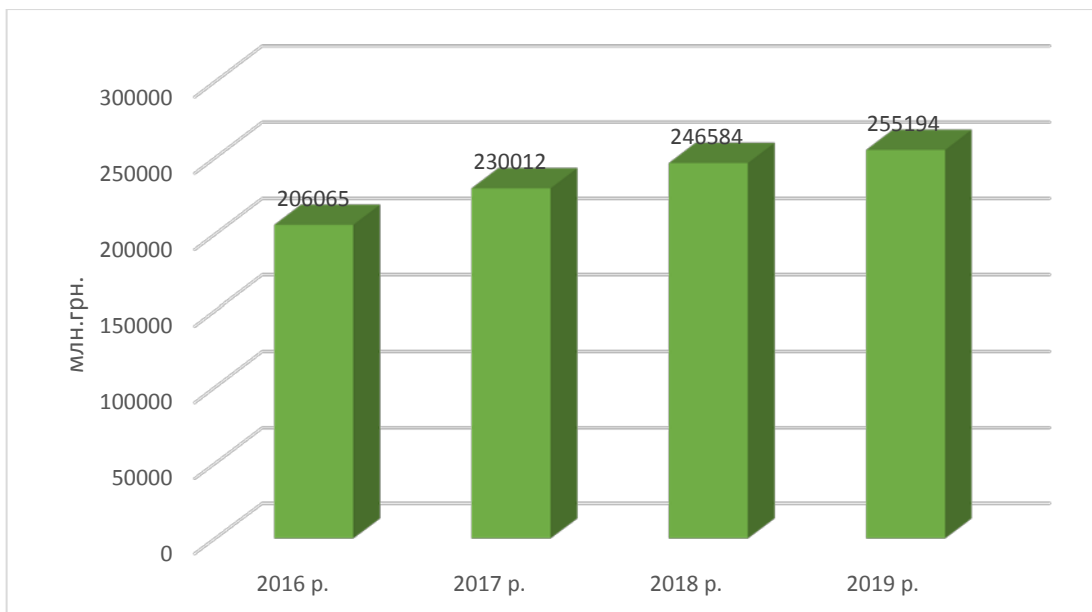

Рис. 2.3. Зобов'язання АТ КБ «ПриватБанк»

Станом на 31 грудня 2018 року загальні зобов'язання та капітал банку становили 278 048 млн. грн., тобто на 9,61% більше, ніж у 2017 році. Як видно, в динаміці зобов'язань державного банку переважають кошти як фізичних, так і юридичних осіб, розміщені на депозитах, приріст цього показника у 2018 році склав 18888 млн. грн. Це не дивно, оскільки депозитні операції є основним

джерелом ресурсів банку. У 2019 році банк збільшив кількість клієнтів на 1,5 млн. приблизно до 22 млн. осіб, при цьому майже кожен другий клієнт (приблизно 9 млн.) є активним користувачем Приват24.

Структура пасивів балансу (рис. 2.4) є чіткою. що найвищою часткою, яка становить 95%, є частка депозитів, зроблених для клієнтів банку.

Рис. 2.4. Структура пасивів АТ КБ «ПриватБанк» у 2019 році

Маса коштів клієнтів у 2017 році більше на 31617 млн. грн. (17,5%), ніж за 2016 рік., окрім цього, це найвищий показник коштів клієнтів за усі чотири роки аналізу.

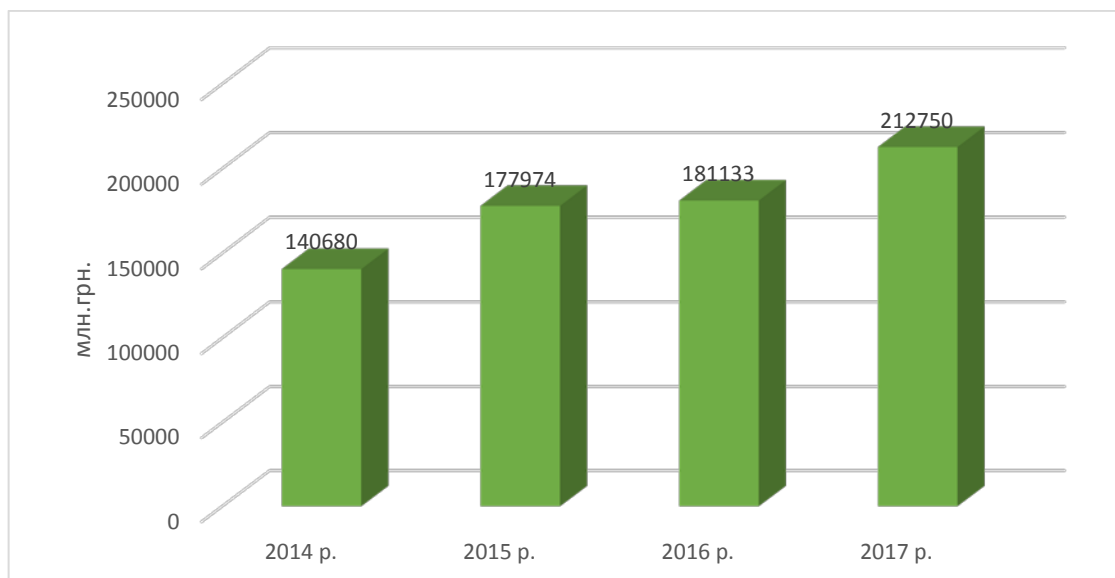

Рис. 2.5. Кошти клієнтів у структурі банку

Надалі йде зростання, але значно повільнішими темпами. У 2017 році зумовлено це акційними пропозиціями щодо депозитних вкладів фізичних осіб, коли банк за клієнта сплачував відсотки оподаткування, таким чином максимальна відсоткова ставка у банку була 14,5% річних для вкладів у гривні. Збільшення коштів клієнтів у 2018 році відбулося лише на 18305 млн. грн або 8,6%, а в 2019 році - 9566 млн. грн (4,1%) (рис. 2.5).

Націоналізація банку та значні непокриті збитки на кінець 2016 року призвели до критичного значення капіталу, яке мало вже негативне значення у сумі 882 млн. грн. Надалі простежується постійний ріст. Збільшення капіталу банку в 2017 році у зрівнянні з 2016 р., склало 25675 млн. грн., або 128%, у 2018р. по зрівнянню з 2017р., - 6671 млн. грн., або на 26,9%. В 2019 році простежується найбільший ріст капіталу – на 23065 млн.грн. або 73,3% Це пов'язано з тим , що стався приріст за рахунок нерозподіленого прибутку (рис. 2.6)

Рис.2.6. Динаміка капіталу АТ КБ «ПриватБанк»

Основну частку в активах банків становить кредитний портфель, тому проведемо аналіз змін обсягів кредитного портфелю Приватбанк. На рис. 2.7 представлена динаміка кредитного портфелю банку.

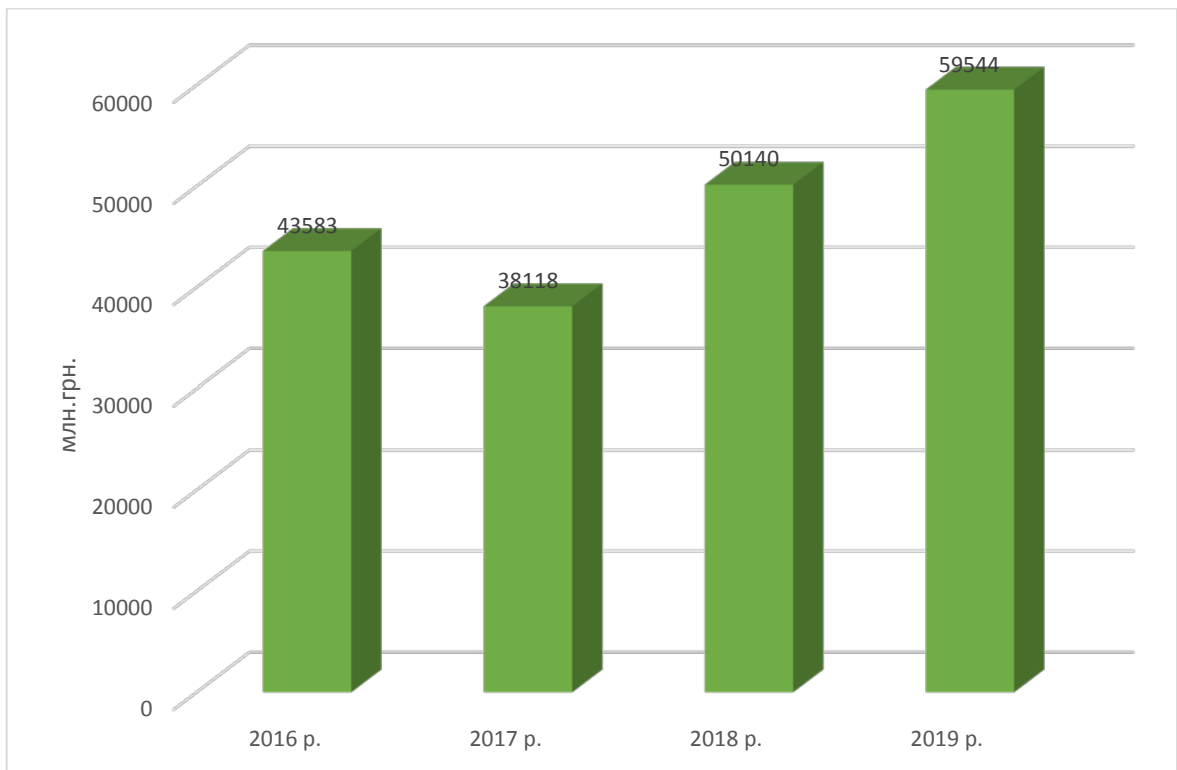

Рис.2.7. Динаміка кредитного портфелю АТ КБ «ПриватБанк»

У 2016 році Банк отримав нерухомість за рахунок невиконаних позик на суму 21 836 млн грн. станом на 31 грудня 2016 року. У період жовтень-листопад 2016 року Банк реструктуризував частину кредитного портфелю загальною вартістю 137 082 млн. грн., перш ніж вирахувати збиток від знецінення станом на 31 грудня 2016 року. Під час процесу реструктуризації Банк змінив валюту позик на гривню, знизив процентні ставки, продовжив строк позик до 2024 -2025 років, перетворив деякі позики на фінансовий лізинг та змінив заставу. Станом на 31 грудня 2016 року Банк створив збиток від знецінення цих позик на суму 135 018 млн. грн. Станом на 31 грудня 2016 р. Процентні доходи у сумі 5 806 млн. грн. Нараховувались за позиками та авансами клієнтам знецінення..

Збільшення збитків від знецінення кредитів є наслідком погіршення якості активів банку та є наслідком збільшення рівня кредитного ризику для банківських установ. Таким чином, чим більший обсяг списання резервів за

кредитним ризиком, при одночасному збільшенні банківських витрат, пов'язаних з адмініструванням проблемних позик, тим менш ефективним є використання банківського капіталу. [28].

Станом на 31 грудня 2019 та 2018 років категорія «Позики, керовані як окремий портфель», включає непрацюючі позики, надані до 19 грудня 2016 року. За словами керівництва, портфель розподіляє коефіцієнти кредитного ризику, незалежно від галузевої та галузевої класифікації на дату таких позик. Станом на 31 грудня 2019 року Банк створив резерв на суму 207851 млн грн під очікувані кредитні збитки за цими позиками.

АТ КБ «ПриватБанк» має високі активи в Україні. Частка інших коштів, отриманих банком протягом усього періоду, була в межах 2%, а частка інших зобов'язань ПриватБанку не перевищувала 1%. Що стосується структури власного капіталу АТ КБ ПриватБанк, то найбільша частка в статутному капіталі, частка у 2016 році - 85,71%, а в 2017 році вона значно зменшилася до 78,09%, у 2018 році - 74,87%

2.3. Аналіз кредитного портфелю банку

Основним завданням кредитної роботи банківських установ є створення якісного та вигідного кредитного портфеля для отримання максимального прибутку.

Структура та якість кредитного портфеля банку значною мірою залежить від його стабільності, репутації та фінансового успіху. Тому банківським установам доводиться аналізувати якість позик, проводити незалежні дослідження великих проектів та кредитної діяльності, виявляти випадки відхилень від законодавчої політики кредитування [23].

Постійний аналіз кредитного портфеля в системі управління банку дозволяє обрати варіанти раціонального розподілу коштів, кредитну політику банку, зменшення ризику шляхом диверсифікації кредитних вкладень, прийняття рішення про можливість кредитування клієнтів залежно від їхньої

кредитоспроможності, галузі, право власності та ін. Результати аналізу дозволяють прийняти рішення про зміну напрямків та методів кредитування.

Аналіз кредитного портфеля банку включає вивчення динаміки та структури кредитування з точки зору груп ризику, ступеня захищеності, галузевої структури, форм власності позичальників, а також вивчення динаміки окремих груп, сегментації кредитний портфель. Одним з основних каталізаторів збільшення чистих активів банківської системи у 2018 році стало збільшення високоліквідних активів (+48 млрд грн). Кредитний портфель банківської системи збільшився на 33 млрд. грн.

Перш ніж оцінювати ефективність управління кредитними операціями в АТ КБ «ПриватБанк», почнемо з визначення типу кредитної політики банку. Для цього визначте частку позик клієнтам у загальних активах банку. Проведені розрахунки наведено у табл. 2.2.

Таблиця 2.2

Аналіз кредитної активності АТ КБ «ПриватБанк» у 2015-2019 рр.

Показники	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.
Кредити клієнтам, млн. грн.	189 314	32 616	38 335	50 140	59 544
Активи банку, млн. грн.	258 611	179 761	253 675	278 048	309 723
Питома вага кредитів в активах банку	73,2%	18,1%	15,1%	18,0%	19,2%

Відповідно до даних в таблиці. 2.2 кредитна діяльність ПриватБанку суттєво змінилася внаслідок зміни власника. Так, до націоналізації банку левову частку в структурі активних операцій банку займали позики - 74,8% у 2014 році та 73,2% у 2015 році. Найбільший обсяг кредитів, наданих АТ КБ ПриватБанк, зменшився порівняно з 2015 роком та становив 189 314 млн. грн., спостерігаємо зменшення кредитування в майбутньому, що призвело до зменшення кредитного портфеля до 32 616 млн. грн., тобто на 156 698 млн. грн.

У період з жовтня по листопад 2016 року Банк реструктуризував частину кредитного портфеля на загальну вартість 137 082 млн. грн., перш ніж

вирахувати збиток від знецінення станом на 31 грудня 2016 року. У 2017 - 2019 рр. ми спостерігаємо збільшення кредитного портфеля ПриватБанку. Так, приріст кредитування банку у 2017 році склав 26,4% (5 719 млн. грн.), у 2018 р. - 21,6% (11 805 млн. грн.), у 2019 р. – 18,7% (9 404 млн. грн.).

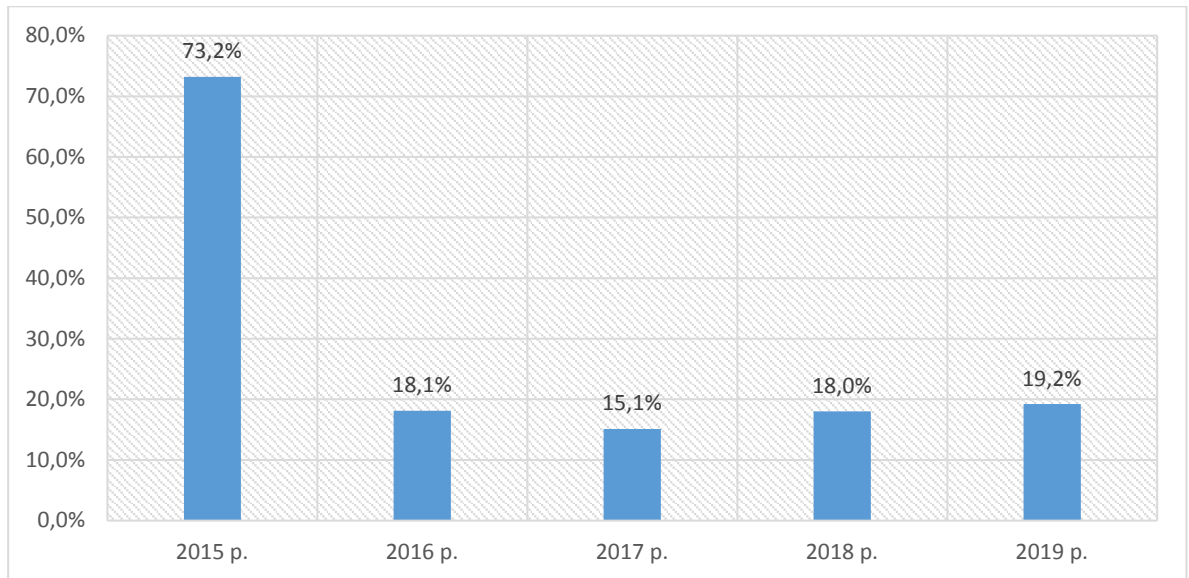

Рис. 2.8. Питома вага кредитного портфелю в активах банку

Щодо позичальників, то АТ КБ «ПриватБанк» в 2014-2015 рр. надавав пріоритет юридичним особам, які працюють переважно у сфері торгівлі нафтопродуктами (табл. 2.3).

У складі торгівлі нафтопродуктами розкриті кредити та аванси клієнтам у сумі 40 645 мільйонів гривень або 19% від загальної суми кредитів та авансів клієнтам (у 2014 році – 40 603 мільйона гривень або 22%), видані компаніям, які займаються гуртовою та роздрібною торгівлею нафтою і нафтопродуктами. Ці компанії складають єдину систему постачання, тому кредитний ризик за цими кредитами є, за оцінками керівництва, нижчим внаслідок такої системи.

Станом на 31 грудня 2015 року позики, надані компаніям, були забезпечені резервами нафти, нафтопродуктів та газових продуктів, а також корпоративними правами на частки позичальників та їх гарантів із цінністю забезпечення 52 245 млн. грн.

Таблиця 2.3

Аналіз кредитної активності АТ КБ «ПриватБанк» у 2015-2019 рр.

Показники	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.
Загальна сума кредитів клієнтам, млн. грн.	217689	227924	237181	291936	296 043
Кредити юридичним особам, млн. грн.	184193	2639	3330	5648	6 250
Питома вага кредитів юридичним особам в загальній сумі кредитів банку	84,6%	1,2%	1,4%	1,9%	2,1%
Кредити фізичним особам, млн. грн.	31 244	31 652	44 066	65 242	68 253
Питома вага кредитів фізичним особам	14,4%	13,9%	18,6%	22,3%	23,1%
Кредити підприємствам малого та середнього бізнесу, млн. грн.	2 252	2 494	4 210	8 251	8 555
Питома вага кредитів підприємствам малого та середнього бізнесу в загальній сумі кредитів банку	1,0%	1,1%	1,8%	2,8%	2,9%
Кредити, що управляються як окремий портфель	-	191139	185575	212795	210579
Питома вага кредитів, що управляються як окремий портфель в загальній сумі кредитів банку	-	83,9%	78,2%	72,9%	71,1%

В рамках промислового та хімічного сектору позики клієнтам на 23 423 млн. грн. були надані компаніям в Україні, які об'єднані в єдину структуру, але виробляють та продають різноманітну продукцію в Західній, Центральній та Східній Європі. Споживачами цієї продукції є компанії, що працюють у харчовій промисловості на цих ринках. Станом на 31 грудня 2015 року позики, надані цим клієнтам, були забезпечені корпоративними правами на акції з цінністю забезпечення 30 385 млн грн.

Загальна сума позик, наданих 10 найбільшим клієнтам Банку, станом на 31

грудня 2015 року становила 50 187 млн. грн., або 23% усього кредитного портфеля. Резерв під знецінення позик, наданих цим позичальникам, становить 4849 млн.грн. Станом на 31 грудня 2015 року у Банку було 8 позичальників із загальною сумою наданих їм позик, що перевищувала 10% чистих активів Банку, тобто 2751 млн. грн. Загальна сума цих позик становила 45 928 млн.грн., а сума резерву під знецінення позик, наданих цим позичальникам, становила 2 572 млн. грн.

В результаті реструктуризації Банк змінив валюту позик на гривню, знизив процентні ставки, продовжив строк позик до 2024 і 2025 років, перетворив деякі позики на фінансовий лізинг та змінив заставу. Станом на 31 грудня 2016 року Банк створив нарахування на знецінення цих позик на суму 135 018 млн. грн.

Структура кредитного портфеля АТ КБ ПриватБанк включає такий елемент, як «Кредити, керовані як окремий портфель». Станом на 31 грудня 2016, 2017, 2018 та 2019 років ця категорія включає непрацюючі позики, видані до 19 грудня 2016 року. За словами керівництва Банку, цей портфель має однакові коефіцієнти кредитного ризику, незалежно від промисловості та бізнесу на дату надання таких позик.

Станом на 31 грудня 2018 року Банк визнав збиток у розмірі 209 453 млн грн в якості резерву для очікуваних кредитних збитків за цими позиками (31 грудня 2017 р .: резерв під знецінення - 181 887 млн грн; 31 грудня 2016: резерв під знецінення - 180 114 млн грн) .

У 2016 році через ризик втратити платоспроможність АТ КБ «ПриватБанк» був змушений обмежити пропозицію кредитних продуктів, але не повністю перекрив канали доступу до позикових коштів, оскільки банк в першу чергу лояльний до клієнтів із позитивними кредитними історіями. Через шість місяців після націоналізації Банк відновив кредитування, тобто з середини 2017 року. Тоді було встановлено ліміт у 7,5 млрд грн. На сьогодні Банк досягнув залишку в 5,223 млрд. грн., загалом було надано 2448 позик.

Слід зазначити, що 81% кредитного портфеля ПриватБанку складається з позик на суму менше 10 млн. грн. найбільший - 370 млн. грн. Банк взагалі не

розглядає позики на суму понад 400 млн грн. Через розважливу кредитну політику частка непрацюючих позик, NPL в нових позиках на даний час становить нижче 1%.

Що стосується вартості позики для корпоративного бізнесу, можна бачити, що рівень зайнятості становить 19%, без додаткових платежів. Що стосується строків погашення, позики на довшу оренду - до п'яти років з авансом 30%; більшість позик до року, багато овердрафтів, середня процентна ставка 17%.

Для того, щоб пришвидшити обслуговування клієнтів, а також зменшити витрати на обслуговування, 82% рішень щодо кредитування приймалися автоматично. Серед кредитних продуктів найпопулярнішим у корпоративному бізнесі є КУБ (країна успіху бізнесу), на яку припадає 42%; потім - поповнення рахунку лімітом; інші позики - 18%. Частка лізингу все ще невелика, але Банк планує її збільшити. ПриватБанк не враховує кредити на суму менше 5 млн.грн., оскільки витрати на оплату праці, пов'язані з перевіркою клієнта, занадто високі.

Співпрацюючи з корпоративним сегментом, Банк підтримує свій основний сегмент - роздрібні операції. Напрямки надання позик фізичним особам можна спостерігати в таблиці. 2.4. Найпопулярнішим кредитним продуктом для фізичних осіб є карткові позики, розмір яких з кожним роком зростає. За останні п'ять років вони зросли вдвічі. І так, якщо в 2015 році в абсолютних показниках кредити на картки становили 20 884 мільйони гривень, то в 2019 році - 51 890 мільйонів гривень.

Частка іпотечних позик також залишається високою - у 2019 році кожна п'ята гривня була позичена для придбання нерухомості. В абсолютних показниках це становило 8099 млн. грн. у 2015 році та 9 045 млн. грн. у 2016 році. У 2017 р. обсяг іпотечних кредитів дещо змінився і становив 9 130 млн. грн., а в 2018 р. - утричі - до 12 923 млн. грн., у 2019 році простежується зниження до 11467 млн. грн.

Споживчі кредити систематично зростають - з 0,3% у 2015 році до 6,1% у 2019 році. У 2015 році було зафіксовано найнижче значення цього показника - 88 млн грн. Разом із зміною орієнтації клієнтів ПриватБанку в 2016 році частка

споживчих кредитів становила 3,6%, тобто 1 069 млн. грн. У 2017 році їх обсяг майже втричі збільшився і досяг 3144 млн грн, а в 2018 році - 4193 млн грн.

Таблиця 2.4

Напрями кредитування фізичних осіб АТ КБ «ПриватБанк» у 2015-2019

рр

Показники	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019р.
Загальна сума кредитів фізичним особам	31 244	31 652	44 066	65 242	68 253
Кредити фізичним особам – кредитні картки	20 884	19 749	30 354	45 314	51 890
Питома вага карткових кредитів в загальній сумі кредитів фізичним особам	66,8%	62,6%	68,9%	69,8%	76%
Кредити фізичним особам – іпотечні кредити	8 099	9 045	9 130	12 923	11 467
Питома вага іпотечних кредитів в загальній сумі кредитів фізичним особам	25,9%	28,8%	20,9%	20,3%	16,8%
Кредити фізичним особам – споживчі кредити	88	1 069	3 144	4 193	4 148
Питома вага споживчих кредитів в загальній сумі кредитів фізичним особам	0,3%	3,6%	7,3%	6,4%	6,1%
Кредити фізичним особам на придбання автомобіля	261	264	264	332	250
Питома вага кредитів на придбання автомобіля в загальній сумі кредитів фізичним особам	0,8%	0,9%	0,7%	0,9%	0,37%
Інші кредити фізичним особам	1 648	1 054	660	672	498
Питома вага інших кредитів в загальній сумі кредитів фізичним особам	5,3%	3,5%	1,6%	1,4%	0,7%

Слід звернути увагу на позитивну тенденцію збільшення кредитування

фізичних осіб за допомогою фінансового лізингу. Оскільки ПриватБанк вважає це пріоритетом, можемо розраховувати на подальше збільшення цього коефіцієнта.

Підсумовуючи вищезазначене, хочемо зазначити, що за останні п'ять років кредитна стратегія АТ КБ «ПриватБанк» суттєво змінилася внаслідок націоналізації Банку. Таким чином, якщо в 2015 році кредитні операції становили майже 75% загальної суми активів, то в 2019 році їх обсяг впав до 18%. Орієнтація банку на клієнта також змінилася. Раніше ПриватБанк орієнтувався на кредитування компаній, в основному спеціалізованих на торгівлі нафтою, зараз пріоритетом Банку є роздрібна торгівля. Що стосується фізичних осіб, то найпопулярнішим кредитним продуктом є попередньо сплачені позики, тоді як юридичні особи віддають перевагу позиці «КУБ» (країна успішного бізнесу).

Що стосується обслуговування клієнтів у кредитах, ПриватБанк дотримується принципу економічної доцільності, тому намагається максимально автоматизувати процес обслуговування клієнтів, що займає позику, з метою зниження його вартості. Щоб зменшити ризик кредитних операцій, ПриватБанк не надає великих кредитів і дає перевагу при кредитуванні в гривні.

Для оцінки ефективності кредитних операцій важливо визначити якість кредитних операцій, розраховавши обсяг непрацюючих позик, NPL.

Таблиця 2.5

Аналіз якості кредитних операцій АТ КБ «ПриватБанк» у 2015-2019 рр.

Показники	2015 р.	2016 р.	2017 р.	2018 р.	2019 р.
Загальна сума кредитів клієнтам, млн. грн.	217 689	227 924	237 181	291 936	296 043
Питома вага непрацюючих кредитів (NPL) в загальній сумі кредитів клієнтам	12,3%	8,5%	71,8%	77,2%	27,1%

Найнижча частка непрацюючих позик була зафіксована у 2016 році, але це було головним чином через неточну оцінку рівня кредитного ризику. За останні

два роки кредитні операції банку продемонстрували максимальний рівень токсичності - 71,8% та 77,2% відповідно, при рекомендованому значенні - до 5%. Незважаючи на значне збільшення кредитного портфеля в 2019 році, його якість значно покращилась завдяки встановленню процесів управління ризиками: рівень NPL у 2019 році становив 27,1% (-700 процентних пунктів з 2018 року).

Успадкований токсичний портфель банку становив 213 млрд грн: 206 млрд грн позик та майже 7 млрд грн на додаток до основних банківських активів. Це 1147 об'єктів: житлова іпотека, паркінги, заправні станції, нафтобази, готелі, 2/3 гірськолижного курорту Буковель з підйомниками та гірськолижними схилами. Створено спеціальний підрозділ для продажу непрофільних активів у трьох місяцях.

Значна частина непрацюючих позик забезпечена менш ніж на 2% - позики на суму 206 млрд грн забезпечені лише на суму 4,4 млрд грн. Але ймовірність того, що вони будуть відібрані та продані, мінімальна.

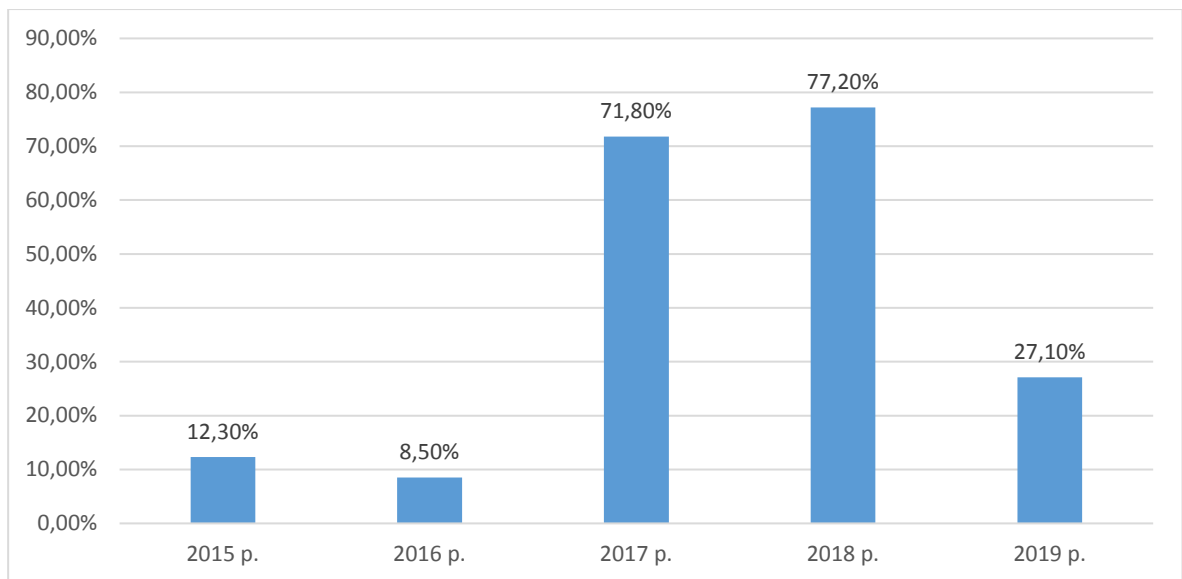

Рис.2.9. Питома вага непрацюючих кредитів (NPL) в загальній сумі кредитів клієнтам

Проблема дефолту за кредитами не нова для банківської системи в останні роки. Але як не парадоксально, але найбільший банк країни має найбільшу частку цих проблемних позик, що робить його найбільш збитковим. У середньому в 2019 році 85,11% усіх позик Приватбанку не виконуються, що підтверджує гіпотезу про те, що наявність системно важливих банків шкідлива

для економіки через надмірну концентрацію ризиків у цих банках. Водночас велика сума безнадійної заборгованості Приватбанку через позики негативно впливає на капітал банку та унеможлиблює фінансування нових корпоративних проектів. 85% клієнтів Приватбанку неплатоспроможні і не можуть нести відповідальність за своїми зобов'язаннями, а банк у майбутньому не зможе відповісти за своїми зобов'язаннями перед фізичними особами, що призведе до негативного результату, не поповнить державу доходи бюджету, мені потрібні нові вливання від держави.

Таким чином, за останні 5 років діяльності банку, частка прострочених кредитів значно зросла, а також збільшився рівень кредитного ризику. З метою зменшення ризику, пов'язаного з кредитною діяльністю, АТ КБ «ПриватБанк» використовує різні варіанти погашення боргу, в даний час здійснює кредитування корпоративних клієнтів, надає позики в іноземній валюті, укладає великі позики, збільшує вимоги до кредитування та проводить ряд інших видів діяльності. Наприкінці 2019 року банку вдалося підвищити безпеку свого кредитного портфеля та досягти найвищого прибутку в банківській системі України.

Таким чином, АТ КБ «ПриватБанк» є лідером на внутрішньому ринку банківських послуг. Інноваційна діяльність та ефективне управління дозволили отримати 32,6 млрд грн у 2019 році чистого прибутку, що забезпечило 1 місце в цьому співвідношенні серед українських банків. Це було рекордом для банківської системи України з початку економічної кризи.

2.4. Оцінка рівня прибутковості АТ КБ «ПриватБанк»

Аналіз результативності діяльності банку починається з аналізу доходів і витрат банку, а закінчується дослідженням прибутку. Аналіз динаміки та структури доходів банку (табл. 2.6, рис. 2.10) показав що, за 2019 рік порівняно з 2018 роком доходи зросли за рахунок збільшення процентних та комісійних доходів.

Таблиця 2.6

Аналіз доходів та витрат АТ КБ «ПриватБанк» з 2017 р. по 2019 р.

Найменування статті	2017 рік	2018 рік	2019 рік	Абсолютний приріст, млн. грн.			Темп росту, %		
	сума, млн. грн.	сума, млн. грн.	сума, млн. грн.	в порівнянні з попереднім роком		за період аналізу	в порівнянні з попереднім роком		за період аналізу
				2017р.	2018р.		2017р.	2018р.	
Процентний дохід	23 109	26 204	33 841	3 095	7 637	10 732	113,39	129,14	146,44
Комісійний дохід	13 211	19 590	24 575	6 379	4 985	11 364	148,29	125,45	186,02
Процентні витрати	18 374	14 002	14 174	-4 372	172	-4 200	76,21	101,23	77,14
Комісійні витрати	3 017	4 402	6 386	1 385	1 984	3 369	145,91	145,07	211,67
Адміністративні та інші операційні витрати	12 194	13 988	14 815	1 794	827	2 621	114,71	105,91	121,49
Чистий прибуток	378	12798	32609	12 420	19 811	32 231	3385,71	254,80	8626,72

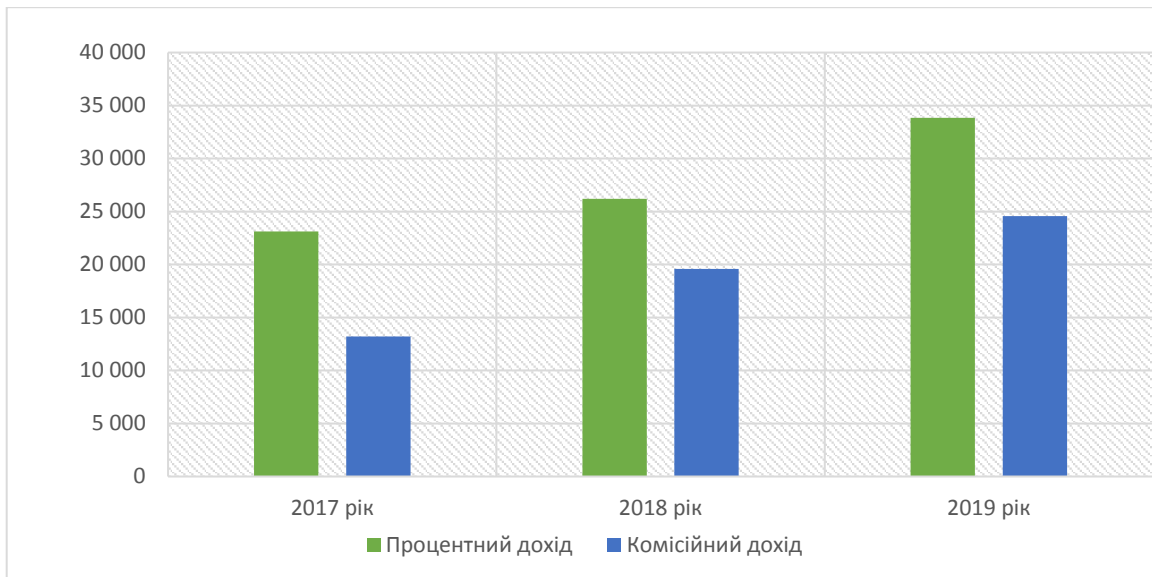

Рис. 2.10. Динаміка доходів АТ КБ «ПриватБанк»

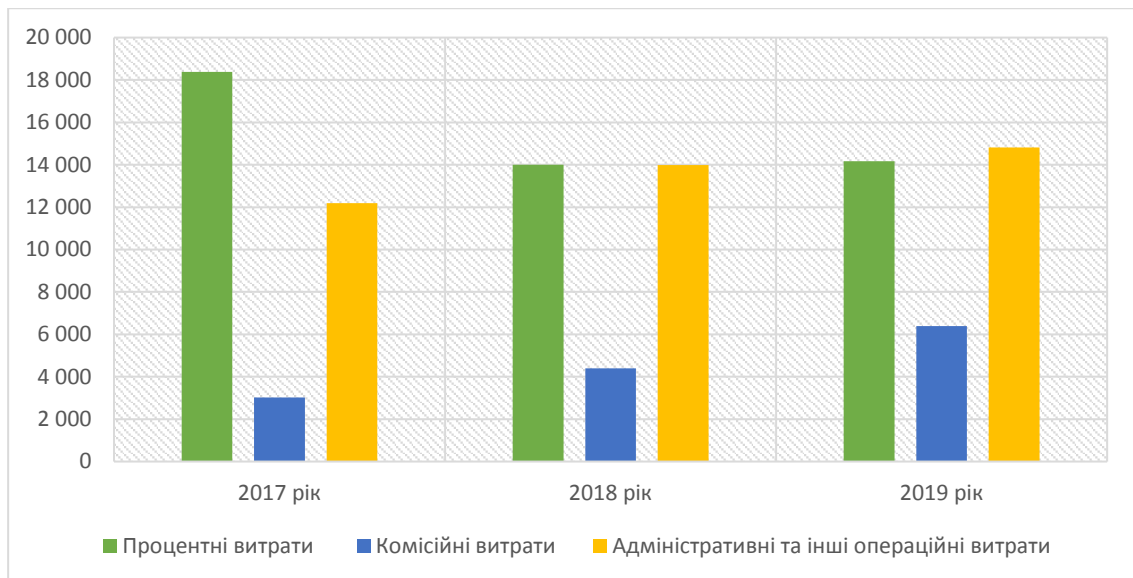

Рис. 2.11. Динаміка витрат АТ КБ «ПриватБанк»

Слід також зазначити низку позитивних тенденцій, що вказують на відновлення генерації Банком основних статей доходу у 2019 році порівняно з тим же періодом 2017 року:

- збільшення чистого процентного доходу на 146,44%;
- збільшення результату комісії на 186,02%.

Також цікаво розглянути дані про те, як стан АТ КБ «Приватбанк» оцінює незалежне рейтингове агентство. За даними ТОВ «Стандарт-Рейтинг», АТ КБ «Приватбанк» надав довгостроковий кредитний рейтинг країні на рівні uaAA.

Банк або окремий борговий інструмент з рейтингом UAA має дуже високу кредитоспроможність порівняно з іншими українськими позичальниками чи борговими інструментами. Короткостроковий кредитний рейтинг АТ КБ Приватбанк в масштабах всієї країни Агентством на рівні uAK1. Рейтинг депозитів АТ КБ Приватбанк підтверджений на рівні UA1 за шкалою РА «Стандарт-Рейтинг».

Значну частину займають адміністративні витрати, які за підсумками 2018 року мають тенденцію до збільшення, тож у 2019 році вони зросли на 2 621 млн грн. протягом трьох років. Це означає, що банк постійно збільшує витрати на утримання та експлуатацію основних фондів, нематеріальних активів, витрат на персонал, сплату обов'язкових зборів тощо. Отже, АТ КБ «Приватбанк» необхідно переглянути керівництво та структуру персоналу, щоб скоротити деякі статті видатків.

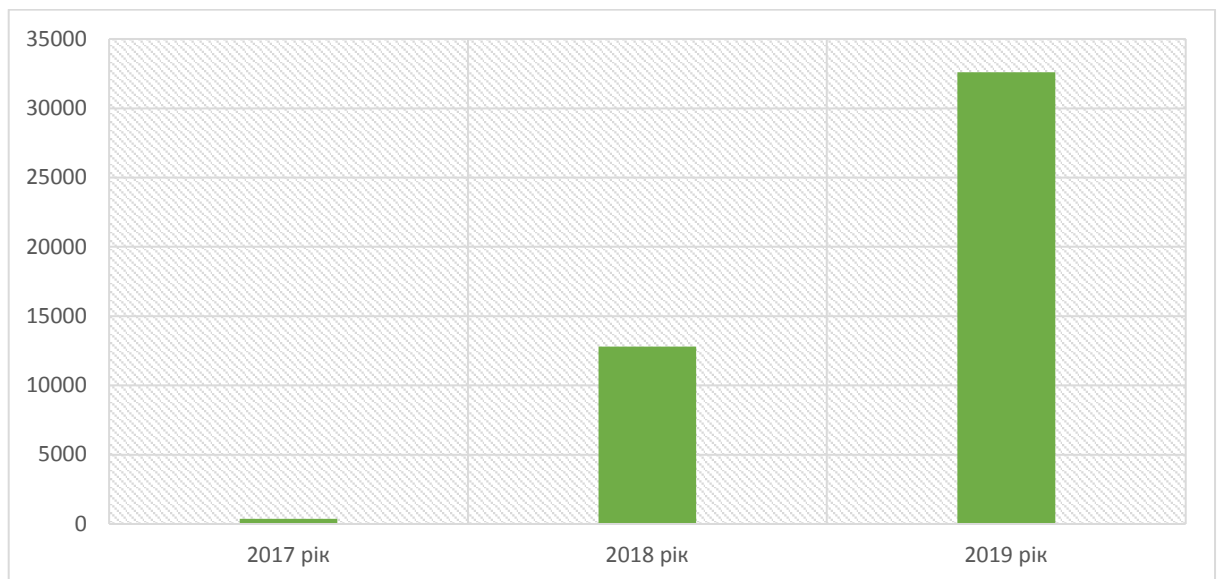

Рис. 2.12. Динаміка чистого прибутку АТ КБ «ПриватБанк»

За 12 місяців 2017 року АТ КБ «Приватбанк» зазнав збитків у розмірі 22,966 млрд грн. Збиткові операції Банку були результатом в основному значних списань резервів за активами, які з'явилися на балансі Банку до націоналізації. Прибуток банку за 9 місяців 2018 року склав 5,112 млрд грн із збитком 1,590 млрд грн. за той же період 2017 року.

За результатами діяльності (рис. 2.12), за 2018 рік банк отримав прибуток

у розмірі 12 798 млн грн, тоді як у 2016 році збиток банку становив -176 238 млн грн, що свідчить про те, що банк розпочав стабілізацію своєї діяльності завдяки значній збільшенню відсотка. У 2019 році банк наростив значення чистого прибутку в 2,5 рази, що склало 32609 млн грн.

Тому при аналізі фінансових результатів діяльності банку за останні три роки можна зробити висновок, що найгірші результати АТ КБ «Приватбанк» за 2017 рік. У 2018 році ситуація почала стабілізуватися, про що свідчить збільшення власного капіталу, зобов'язань та активів, а також прибутку. З метою підвищення прибутковості та прибутковості Банк також обмежив ліквідність та фінансову стабільність, що є позитивним у короткостроковій перспективі, але частково із затримками. Це може призвести до банкрутства банку.

Висновки по розділу 2

У банківській системі України, незважаючи на покращення фінансового становища банків, їх відповідність стандартам Національного банку та позитивні прогнози уряду щодо макроекономічної ситуації в країні, недоцільно говорити про задовільний стан фінансової стійкості банків. Банки все ще не можуть вийти з економічної кризи. На сьогодні кредитна активність населення не відновлена повністю, а нестача коштів змушує банківські установи підвищувати процентні ставки за депозитами майже до 30% річних, тобто в кілька разів перевищують процентні ставки в менш розвинених країнах.

АТ КБ «Приватбанк» є універсальним державним банком. Банк спеціалізується на обслуговуванні клієнтів усіх форм власності, наданні позик юридичним та фізичним особам, придбанню та поданню готівкових депозитів, валютних операцій, випуску та операцій з цінними паперами та наданню всіх видів банківських послуг відповідно до ліцензії Національної Банк України. .

Кредитна діяльність ПриватБанку суттєво змінилася в результаті зміни власності. Так, до націоналізації банку левову частку в структурі активної

діяльності банку займали позики - 73,2% у 2015 році. Найбільший обсяг кредитів, наданих ПАТ КБ ПриватБанк, зменшився порівняно з 2015 роком та склав 189 314 млн. грн., спостерігаємо зменшення кредитування в майбутньому, що призвело до зменшення кредитного портфеля на 156 698 млн. грн.

Структура кредитного портфеля АТ КБ «ПриватБанк» включає такий елемент, як «Кредити, керовані як окремий портфель». Станом на 31 грудня 2016, 2017 2018 та 2019 років ця категорія включає непрацюючі позики, видані до 19 грудня 2016 року.

Отже, аналізуючи фінансові результати діяльності банку за останні роки, можна зробити висновок, що найгірші результати АТ КБ «Приватбанк» за 2016 рік. У 2017 році ситуація почала стабілізуватися, про що свідчить збільшення власного капіталу, зобов'язань та активів, а також прибутку. З метою підвищення прибутковості та прибутковості банк також обмежував ліквідність та фінансову стабільність.

Таким чином, дослідження виявило деякі проблеми в кредитній діяльності АТ КБ «ПриватБанк». В умовах економічної та політичної нестабільності, недосконалого законодавства АТ КБ «ПриватБанк» для успішного здійснення активної діяльності має розробити чітку, регламентовану внутрішню систему управління кредитами, використовуючи внутрішні резерви та зовнішні можливості. Такий підхід значно зменшить ризик збитків за кредитними операціями.

РОЗДІЛ 3

ОБҐРУНТУВАННЯ ВИБОРУ МЕТОДИЧНОГО ПІДХОДУ ЩОДО
ОРГАНІЗАЦІЇ КРЕДИТУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ МАЛОГО ТА
СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ У КОМЕРЦІЙНОМУ БАНКУ НА ПРИКЛАДІ АТ КБ
«ПРИВАТБАНК»

3.1. Прогнозування обсягу банківського кредитування підприємств малого та середнього бізнесу у АТ КБ «Приватбанк»

На сучасному етапі розвитку національної економіки, коли бюджетні кошти для малих підприємств дуже обмежені, з метою нормалізації процесів трансформації покращення інвестиційної підтримки малих та середніх підприємств в Україні найближчим часом має залучити інвестиції в банківську систему, яка в ринковій економіці як інвестиційний посередник акумулює досить значні суми тимчасово вільних грошових коштів, а також капіталу та заощаджень населення, що дозволяє банкам здійснювати значні інвестиції в розвиток національної економіки, її стратегічне та пріоритетні сектори.

Тому потреба в активізації участі банківських установ у інвестиційному процесі значно зростає. З одного боку, вітчизняні банки зацікавлені в стабільному розвитку національної економіки, що є безпосередньою умовою їх діяльності, а з іншого боку, стабільність економічного зростання залежить від рівня стабільності банківської системи та її ефективного функціонування.

Інвестиційна стратегія та прогнозування є ефективним інструментом довгострокового управління інвестиційною діяльністю банківської установи в умовах ринкових інвестицій. Інвестиційна стратегія полягає у формуванні інвестиційної діяльності в короткостроковій та довгостроковій перспективі, що супроводжується відповідними прогнозами. Система прогнозування дозволяє краще та чіткіше визначити ті види діяльності в процесі інвестування, які сприяли б оптимальному визначенню життєвого циклу інвестиційного проекту,

скоротили тривалість інвестиційного проекту та отримали належний економічний ефект від його реалізації.

Тому для ефективного використання інвестиційних ресурсів банківських установ необхідно ретельно побудувати кредитну стратегію та розрахувати відповідні прогнози.

Розглянемо розмір позик, наданих банківськими установами вітчизняного підприємництва, та прогнозуємо їх на найближче майбутнє.

На основі даних про кредитування підприємств банківськими установами, представлених у таблиці 3.1, побудуємо найпростіші трендові моделі з вищезазначених показників та обчислимо їх прогнозовані значення та надамо відповідні оцінки на майбутнє.

Використовуємо такі позначення часових рядів:

u_1 - позики, надані підприємствам банківськими установами, загалом у млн. грн .;

u_2 - позики до одного року банківським установам, надані малим та середнім підприємствам у мільйонах гривень;

u_3 - позики більше одного року банківським установам для малих та середніх підприємств у мільйонах гривень;

На основі наявних даних створимо три моделі тенденцій для кожної серії даних, які визначатимуть найбільш точні моделі. Моделі лінійної, поліноміальної та експоненціальної моделі дають можливість отримати попередні прогнози, з яких можна вибрати найбільш вірогідні.

Покладемося на низку даних про загальний обсяг позик малих та середніх підприємств від банківських установ, прогнозуючи три моделі тенденцій, які дозволять визначити найбільш точні моделі: лінійну (рис. 3.1), поліноміальну (рис. 3.2) та експоненційну (рис. 3.3).

Таблиця 3.1

Кредити банківських установ, надані підприємствам малого та середнього бізнесу, млн. грн.[29]

Період	у ₁	у ₃	у ₃
Січень 2018	85717	6271,15	3013,16
Лютий 2018	85263	6158,97	3275,74
Березень 2018	85249,9	5996,36	3486,65
Квітень 2018	82577,5	5584,15	2903,22
Травень 2018	82094,4	6179,49	3250,5
Червень 2018	82095,9	5492	3613,5
Липень 2018	83118	6072,21	3559,94
Серпень 2018	82290,9	5942,96	3227,87
Вересень 2018	80594,6	5755,97	3309,37
Жовтень 2018	79983,3	5874,99	3255,41
Листопад 2018	79164,4	5934,29	3796,69
Грудень 2018	75032,3	5708,34	3545,06
Січень 2019	74261,1	5611,57	3485,77
Лютий 2019	75056	5922,78	3770,42
Березень 2019	71365,3	6018,87	3588,77
Квітень 2019	70325,5	6184,77	2749,41
Травень 2019	68975,4	6080,7	2824,83
Червень 2019	67573,6	6037,7	2503,11
Липень 2019	67044,6	6092,33	2619,44
Серпень 2019	65888,9	6068,6	2633,55
Вересень 2019	65491,1	6111,66	2613,63
Жовтень 2019	65465,5	6381,34	2849,6
Листопад 2019	64597	6380,58	2872,1
Грудень 2019	62618,2	5934,4	2896,88

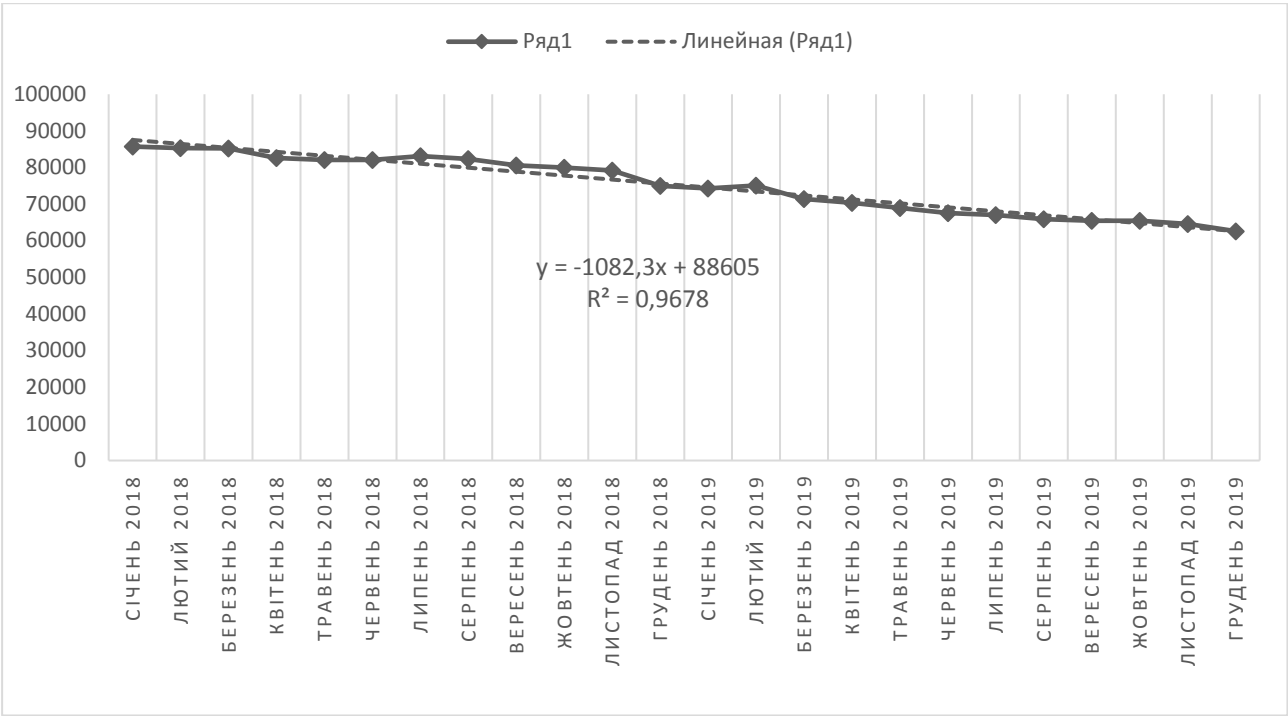

Рис. 3.1. Лінійна модель тренду сукупних кредитів банківських установ, наданих підприємствам

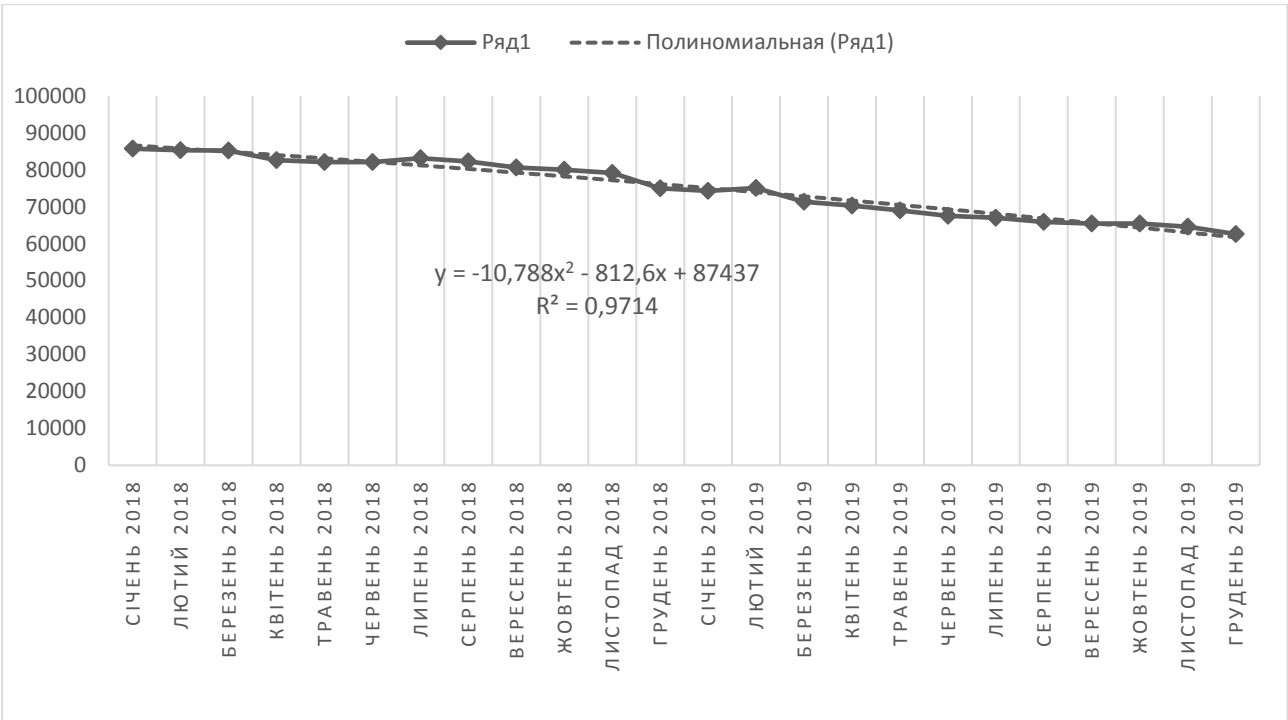

Рис. 3.2. Поліноміальна модель тренду сукупних кредитів банківських установ, наданих підприємствам

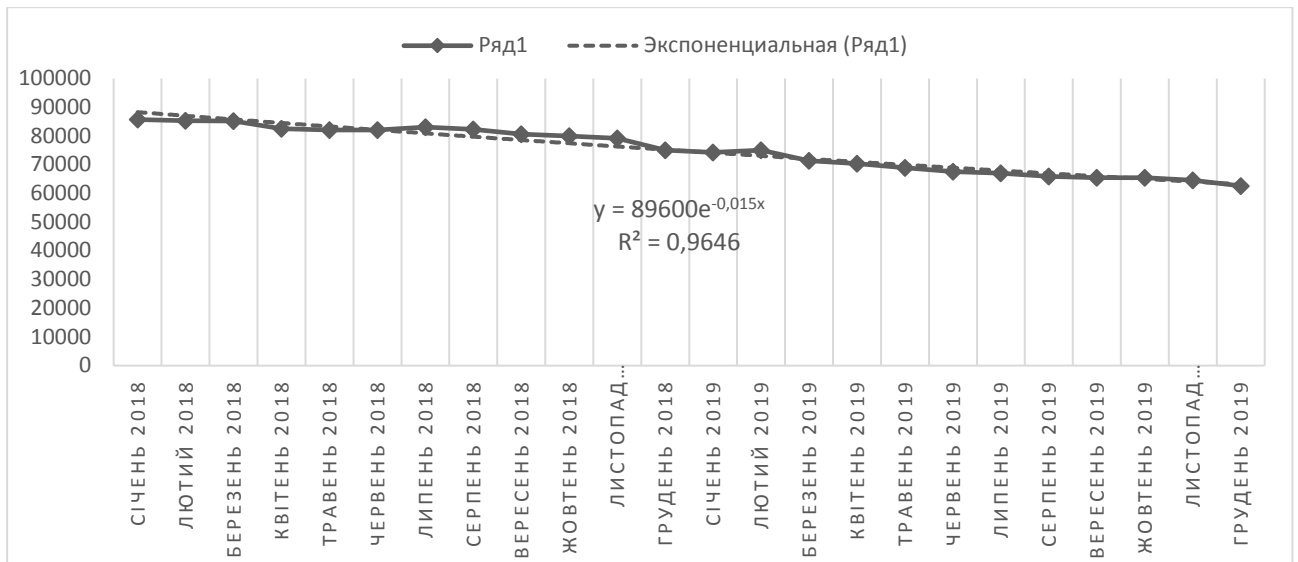

Рис. 3.3. Експоненціальна модель тренду сукупних кредитів банківських установ, наданих підприємствам

Побудуємо для ряду даних кредитів до одного року банківських установ, надані підприємствам малого та середнього бізнесу прогностичні три моделі трендів, які дадуть можливість виявити найбільш точні моделі: лінійну (рис. 3.4), поліноміальну (рис. 3.5) і експоненціальну (рис. 3.6).

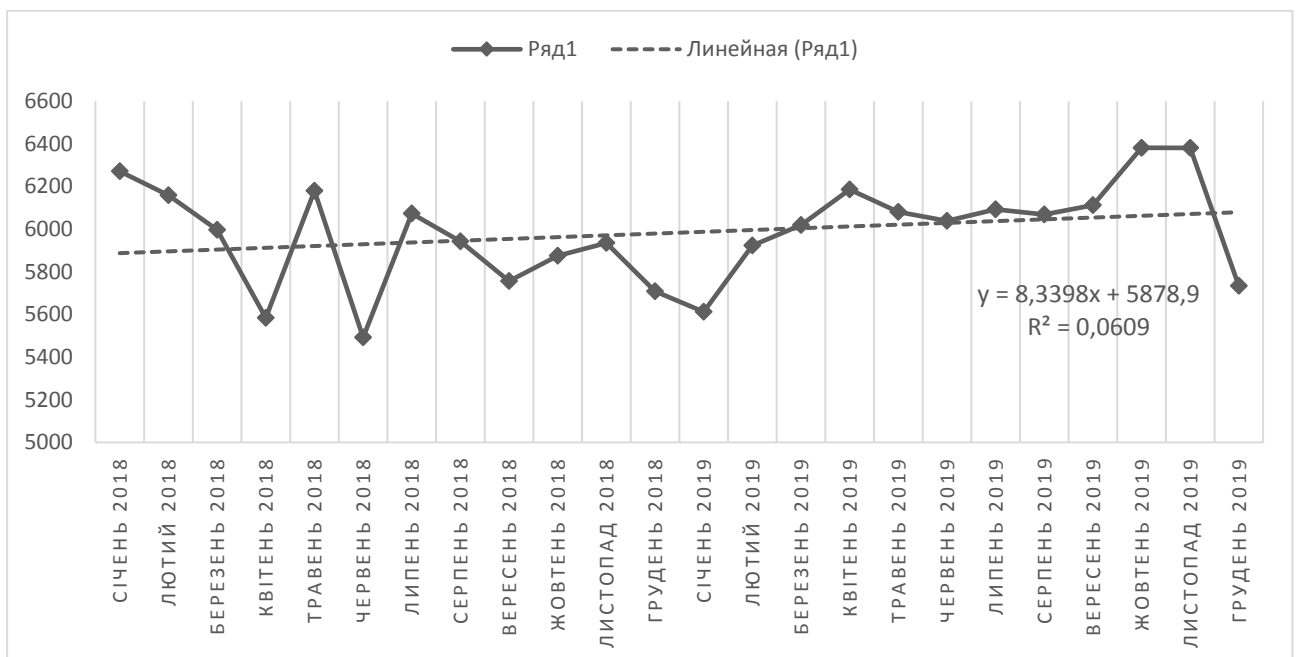

Рис. 3.4. Лінійна модель тренду кредитів до 1-го року банківських установ, наданих підприємствам

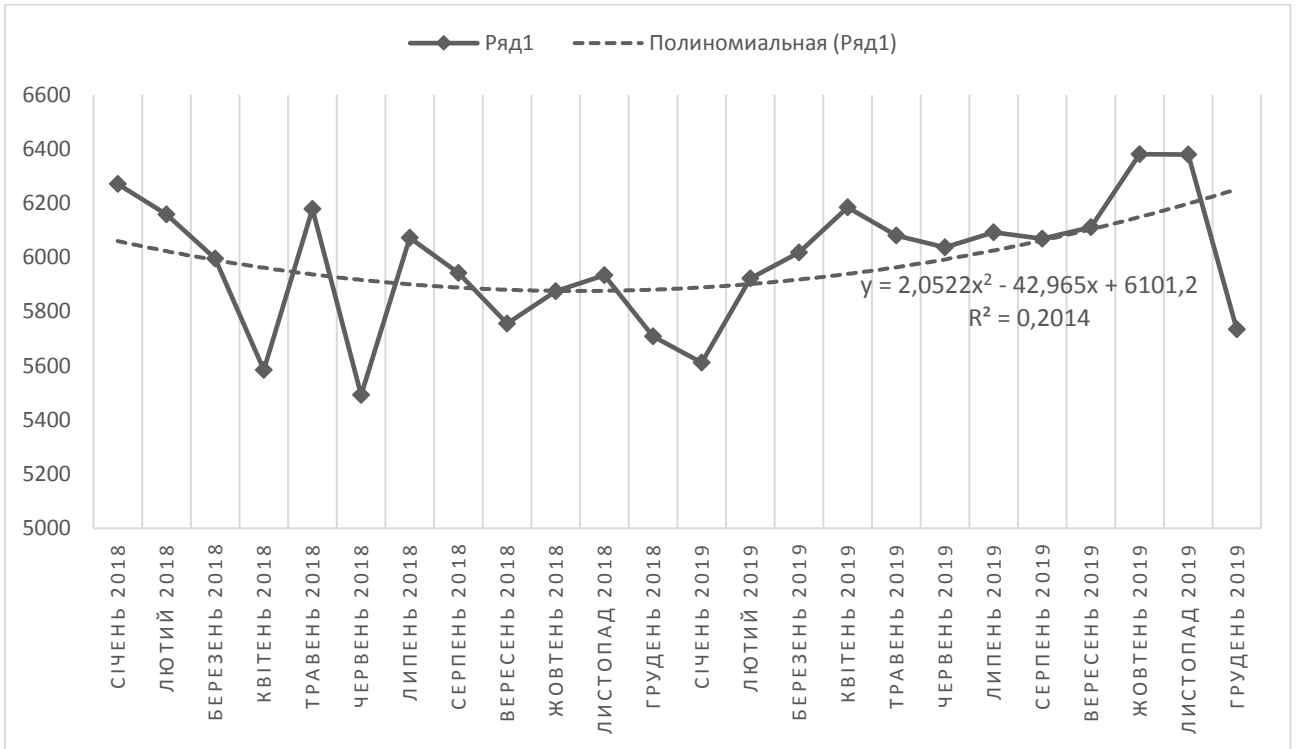

Рис. 3.5. Поліноміальна модель тренду кредитів до 1-го року банківських установ, наданих підприємствам малого та середнього бізнесу

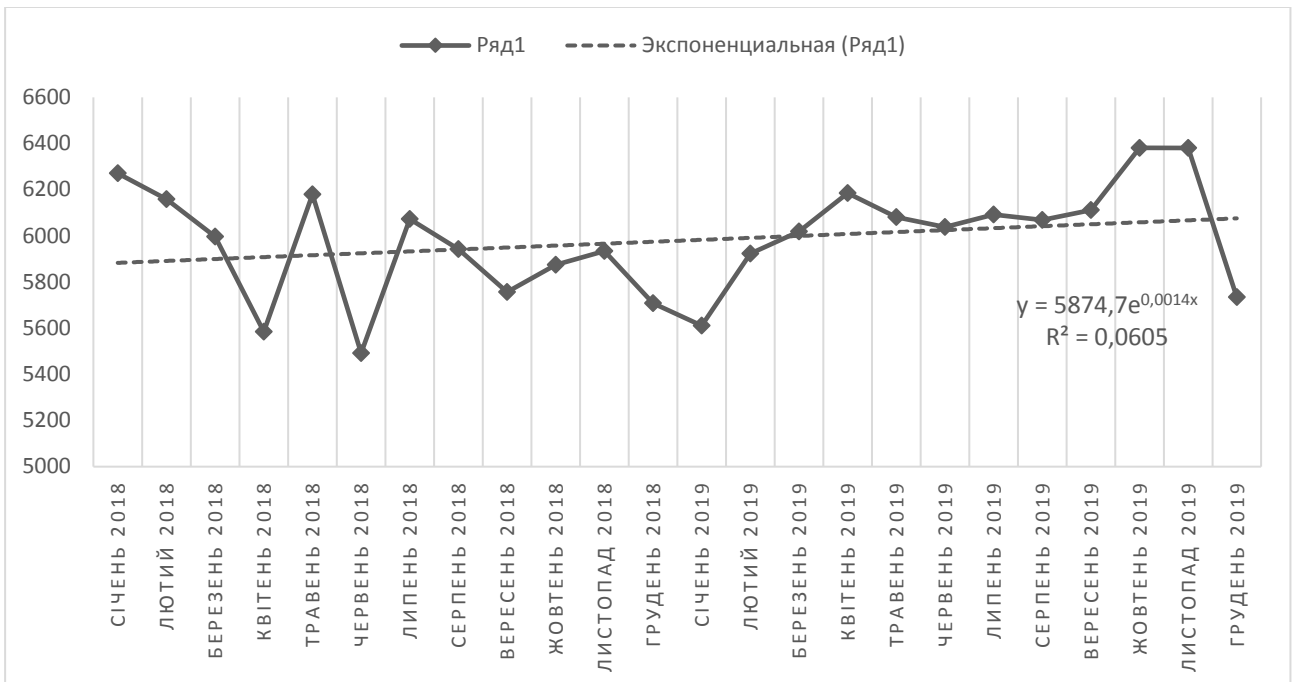

Рис. 3.6. Експоненціальна модель тренду кредитів до 1-го року банківських установ, наданих підприємствам малого та середнього бізнесу

Побудуємо для ряду даних кредитів від 1-го і більше років банківських установ, надані підприємствам малого та середнього бізнесу прогнози три моделі трендів, які дадуть можливість виявити найбільш точні моделі: лінійну (рис. 3.7), поліноміальну (рис. 3.8) і експоненціальну (рис. 3.9).

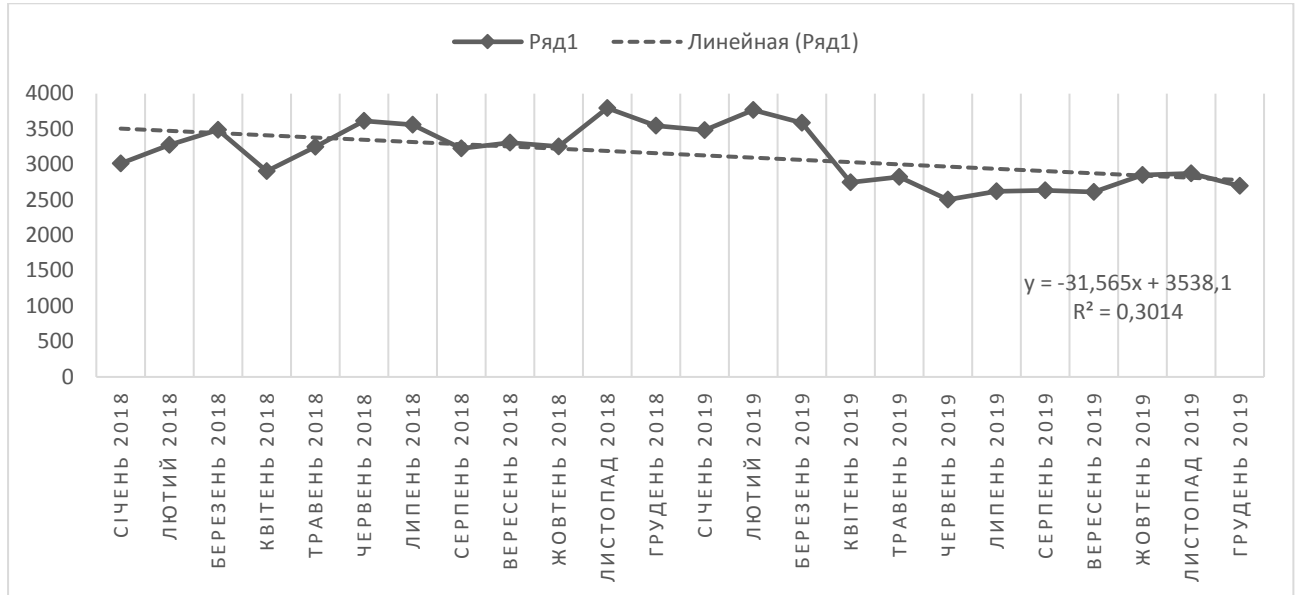

Рис. 3.7. Лінійна модель тренду кредитів від 1-го і більше років банківських установ, наданих підприємствам малого та середнього бізнесу

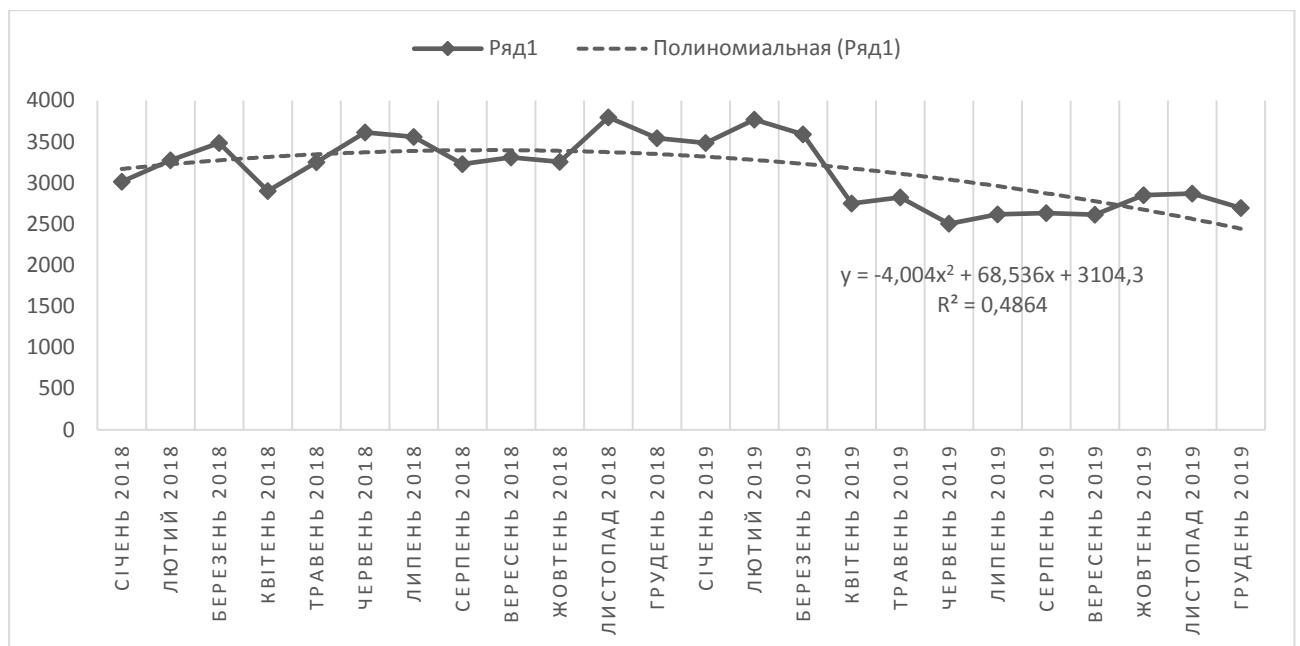

Рис. 3.8. Поліноміальна модель тренду кредитів від 1-го і більше років банківських установ, наданих підприємствам малого та середнього бізнесу

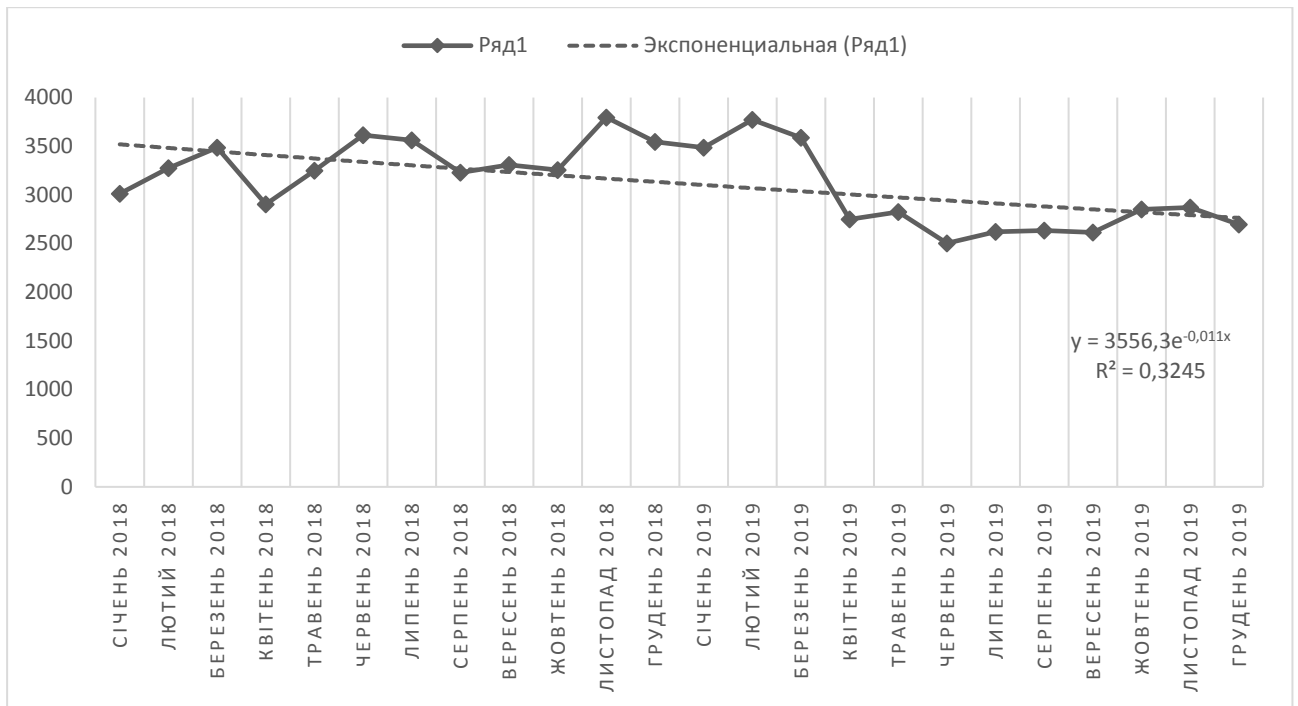

Рис. 3.9. Експоненціальна модель тренду кредитів від 1-го і більше років банківських установ, наданих підприємствам малого та середнього бізнесу

У таблиці 3.2 представлені результати моделювання ліній тенденцій для загальних позик, позик до 1 року та позик від 1 року та більше банківським установам, наданим малим та середнім підприємствам.

Таблиця 3.2

Моделі прогнозування для обсягів кредитів наданих підприємствам малого та середнього бізнесу банками України.

Показник	Рівняння регресії	R ²
Y ₁ лінійна	$Y_{1\text{лн}} = -1082,3x + 88605$	0,9678
Y ₁ поліноміальна	$Y_{1\text{пол}} = -10,788x^2 - 812,6x + 87437$	0,9714
Y ₁ експоненціальна	$Y_{1\text{exp}} = 89600e^{-0,015x}$	0,9646
Y ₂ лінійна	$Y_{2\text{лн}} = 8,3398x + 5878,9$	0,0609
Y ₂ поліноміальна	$Y_{2\text{пол}} = 2,0522x^2 - 42,965x + 6101,2$	0,2014
Y ₃ експоненціальна	$Y_{2\text{exp}} = 5874,7e^{0,0014x}$	0,0605
Y ₃ лінійна	$Y_{3\text{лн}} = -31,565x + 3538,1$	0,3014
Y ₃ поліноміальна	$Y_{3\text{пол}} = -4,004x^2 + 68,536x + 3104,3$	0,4864
Y ₃ експоненціальна	$Y_{3\text{exp}} = 3556,3e^{-0,011x}$	0,3245

Прогнозовані значення та відповідні оцінки на початок 2020 року кредитування банківських установ для малих та середніх підприємств представлені в таблиці 3.3.

Таблиця 3.3

Прогнозні значення показників кредитування банківськими установами підприємствам малого та середнього бізнесу, млн. грн.

Період прогнозу	Y _{1(пол)}	Y _{2(пол)}	Y _{3(пол)}
січень 2020 р	60380	6309,7	2179,5
лютий 2020 р	59016,7	6371,4	2315,2

Визначимо частку в кредитуванні підприємств малого та середнього бізнесу АТ КБ «Приватбанк» в банківській системі України (табл. 3.4).

Таблиця. 3.4

Кредити банківських установ та АТ КБ «Приватбанк», надані підприємствам на кінець 2017, млн. грн.[27]

Період	Y ₁	Y ₂	Y ₃
Грудень 2019	62618,2	5 934,4	2896,88
АТ КБ «Приватбанк»	14805	5344	2408
Питома вага банку в системі, %	23,64	90,05	83,12

Таким чином, питома вага наданих кредитів підприємствам АТ КБ «Приватбанк» в банківській системі України складає 23,64% після націоналізації, що пов'язано зі зміною формування та обліку кредитного портфелю, де більша питома вага є окремий портфель на управлінні. Кредити, наданих підприємствам малого та середнього бізнесу на термін до 1-го року складають 90,05%, кредити від 1-го року – 83,12% кредитів АТ КБ «Приватбанк» в банківській системі України.

Прогноз показника частки кредитів, наданих АТ КБ «Приватбанк» свідчить про те, що у прогнозованих періодах частка складатиме відповідно

90,05 % та 83,12 % відповідно до загальної прогнозованої суми. Таким чином, для аналізованого банку, прогнозні показники становитимуть (табл. 3.5):

Таблиця 3.5

Прогнозні значення показників кредитування АТ КБ «Приватбанк» підприємствам малого та середнього бізнесу, млн. грн.

Період	Y _{1(пол)}	Y _{2(пол)}	Y _{3(пол)}
січень 2020 р (банківська система).	60380	6309,7	2179,5
АТ КБ «Приватбанк»	14276	5682	1811,7
Зміна в АТ КБ «Приватбанк» відносно 2019 року	-529,2	337,96	-596,3
лютий 2020 р (банківська система)	59017	6371,4	2315,2
АТ КБ «Приватбанк»	13953	5737,5	1924,5
Зміна в АТ КБ «Приватбанк» відносно 2019 року	-851,5	393,52	-483,5

Це означає, що загальна сума позик, наданих АТ КБ «Приватбанк», станом на січень 2020 року має становити 14276 млн грн. на 529,2 млн. грн. менше, ніж на кінець 2019 року, лютий 2020 року - 13953 млн грн, або 851,5 млн грн. менше, ніж у 2019 році. Ця тенденція є негативною через постійне зростання ставок на позики для МСП. Це пов'язано не тільки з високою вартістю позик, а й із зменшенням кількості малого бізнесу та збитковою підприємницькою діяльністю.

Розміру позики для малих та середніх підприємств, наданих на строк до 1 року з січня 2020 року, повинен становити 5682 млн. грн., у лютому 2020 р. - 5737,5 млн. грн., тобто простежується збільшення наданих позик.

Обсяг кредитів зі строком погашення більше року, наданих малим та середнім підприємствам з січня 2020 року повинен становити 1811,7 млн. грн., або на 596,3 млн. грн. менше попереднього значення, у лютому 2020 року -1924,5 млн. грн. (483,5 млн. грн. відповідно)

Таким чином, аналізуючи зміни обсягу позик, наданих малим та середнім підприємствам, можна зробити висновки щодо коштів, необхідних для інвестування цього виду активів у прогнозованому періоді.

Відповідно до Стратегії розвитку АТ КБ «Приватбанк» [25], сегмент малого та середнього бізнесу визначено як пріоритетний напрямок бізнесу. На сьогодні малий та середній бізнес в Україні переживає період економічних та регуляторних змін, а саме:

- погіршення торгових відносин з Росією, яка протягом останніх двох десятиліть є одним з найбільших ринків для малих та середніх підприємств;
- необхідність пошуку нових ринків збуту та модернізації виробництва з метою пристосування до європейських стандартів;
- необхідність впровадження енергозберігаючих технологій через значне збільшення енергетичних витрат;
- інші зовнішні та внутрішні фактори, що безпосередньо впливають на діяльність малих та середніх підприємств.

Слід зазначити, що сьогодні для розвитку корпоративного кредитування необхідно вжити заходів щодо активізації:

- на державному рівні: створення нормативно-правової бази для захисту права кредиторів та позичальників; державна підтримка та стимулювання банків для надання довгострокових банківських позик; створення умов для створення інвестиційних банків; створення сприятливих умов для активізації господарської діяльності підприємств із реального сектору економіки.

- на рівні Національного банку України: вдосконалення грошово-кредитної політики; створення механізмів довгострокового рефінансування банків; створення умов для зацікавленості банків в інвестуванні активів у основні сектори економіки.

- на рівні банків: вдосконалення кредитної політики; вдосконалення методів та технологій управління кредитним ризиком; вдосконалення превентивних механізмів управління проблемною заборгованістю.[30].

3.2. Прогнозування доходності банку від кредитування підприємств малого та середнього бізнесу

Відповідно до даних фінансової звітності, доходність кредитного портфелю по кредитах підприємства малого та середнього бізнесу за 2019 рік склала 14,7% (табл. 3.6) Будемо виходити, що на перші місяці нового 2020 року доходність за кредитними операціями буде незмінною.

Таблиця 3.6

Прогноз доходів від кредитування підприємств малого та середнього бізнесу АТ КБ «Приватбанк» на січень-лютий 2020 року, млн. грн.

Показник	Кредитування підприємств МСБ			Дохід від кредитування підприємств МСБ		
	Станом на кінець 2019 року	Прогноз на січень 2020 року	Прогноз на лютий 2020 року	Станом на кінець 2019 року	Прогноз на січень 2020 року	Прогноз на лютий 2020 року
Терміном до 1 року	5344	5682	5737,5	785,5	835,25	843,41
Терміном від 1 до 5 років	2408	1811,7	1924,4	353,9	266,32	282,89
Усього	8555	8296,7	8464,9	1 256	1219,61	1244,34

Таким чином, на січень 2020 року можемо спрогнозувати зниження доходів від кредитування підприємств МСБ на 36,39 млн. грн за рахунок зниження довгострового кредитування при збереженні поточної доходності кредитного портфелю. А на лютий 2020 року можливий прогноз доходів від кредитування підприємств МСБ складає зниження лише на 11,66 млн. грн. відносно 2019 року.

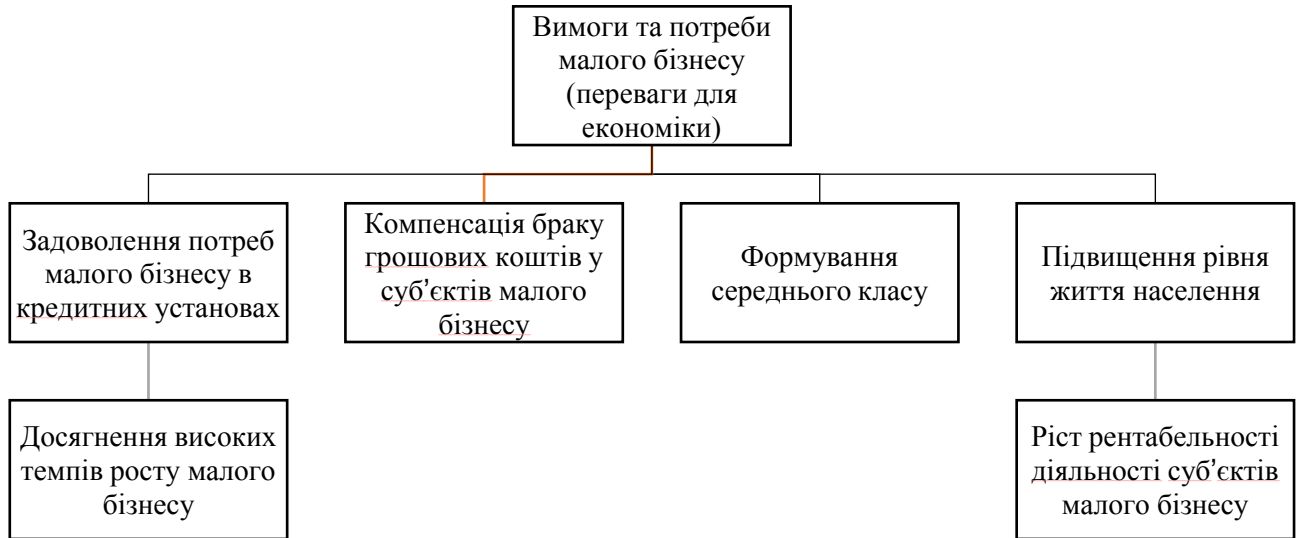
Звертаючись до перспектив розвитку кредитування малого та середнього підприємництва, зазначимо, що головним і найважливішим є вдосконалення монетарної політики в Україні, а саме: досягнення цінової стабільності в країні, орієнтація на середньострокову перспективу, зобов'язань, підтримуючи певний рівень або в межах певних обмежень курсу гривні, уникаючи її значних коливань, прозорість банківського сектору економіки. Дотримання всіх цих правил не лише змінить процентну ставку, але й спростить процедуру надання банківських позик юридичним особам, що в свою чергу призведе до розвитку української економіки.

3.3. Визначення та обґрунтування найбільш ефективного методичного підходу щодо організації кредитних відносин підприємств малого та середнього бізнесу з комерційним банком

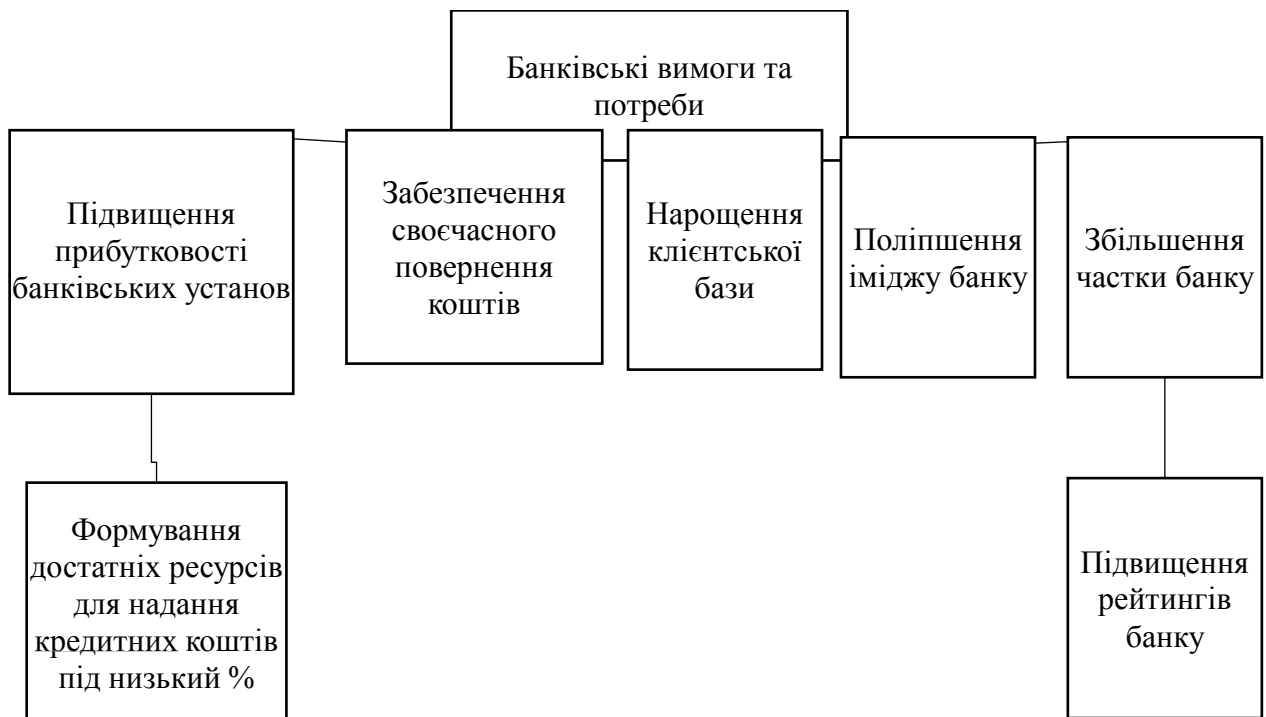
Підприємство має вибір - використовувати власні або позикові кошти. З одного боку, використання переважно власних коштів дозволяє компанії залишатися незалежною та зменшує рівень боргу у важкі кризові часи. Водночас це обмежує його фінансові можливості для прискорення економічного розвитку.

Однак, як зазначають багато експертів, ефективне функціонування підприємства неможливе без періодичного використання позикового капіталу. Потреба в кредиті зумовлена такими загальними економічними та специфічними причинами: характером виробничого процесу та сезонністю виробництва та реалізації.

На рисунку 3.10-3.11 визначені основні вимоги та потреби банківських установ та малих та середніх підприємств, які можуть бути вирішені при кредитуванні.

- Рис.3.10. Вимоги та потреби малого бізнесу, переваги для економіки України при організації банківського кредитування

- Рис.3.11. Вимоги та потреби банківських установ при організації банківського кредитування [31]

Отже, ефективна організація кредитування малих та середніх підприємств є основою економічного розвитку та поліпшення умов життя. Для характеристики банківських позик МСП та вибору виду позики, який є вигіднішим з точки зору банківської установи та підприємства, проведемо розрахунки для різних варіантів позики. У таблиці 3.7 перелічено варіанти позики, їх переваги та недоліки.

Для визначення найбільш ефективного методологічного підходу до організації кредитних відносин малих та середніх підприємств з комерційним банком слід розрахувати вартість отримання різних видів позик: кредитної лінії та стандартної короткострокової позики.

Таблиця 3.7

Переваги та недоліки банківських кредитів для підприємств малого та середнього бізнесу [30]

Вид кредиту	Переваги	Недоліки	Висновки
Кредит на термін	Можливість отримання всієї суми кредиту відразу. Відносно проста процедура отримання кредиту.	Високі ставки. Невеликі обсяги залученого фінансування. Обов'язкова наявність застави.	Може бути використаний тільки для фінансування поточної діяльності. Зручний для фінансування короткострокових недорогих проектів. З ростом суми і термінів знижується ймовірність отримання.
Овердрафт	Відсутність застави. Можливість оперативного отримання коштів. Простота оформлення	Короткостроковий характер. Незначні ліміти фінансування	Зручний, використовується, як правило, для фінансування поточних торгових операцій. Непридатний для фінансування проектів навіть короткострокових. Основна перевага - налагодженість механізму його отримання.
Кредитна лінія	Середньостроковий характер. Можливість залучення більш великих обсягів фінансування	Обов'язкова наявність застави. Довготривала і трудомістка процедура отримання даного виду кредиту	Основна перевага полягає в тому, що він може бути використаний для розширення виробництва за рахунок середньострокового характеру і значних обсягів залучених коштів.

Кожен банк висуває певні умови до позичальника при наданні останньому кредиту. Згідно проведеного аналізу, нами було сформульовано вимоги банку при оцінці діяльності підприємства, які представлено на рис. 3.12 [31].

Рис. 3.12. Вимоги банку при оцінці діяльності підприємства

На основі вивчення кредитних продуктів банку, у таблиці 3.8 сформульовано можливі умови кредитування при отриманні кредиту на придбання обладнання, які пропонує банк (табл. 3.8).

Таблиця 3.8

Умови надання кредиту терміном на 1 рік

Умови кредитування	Стандартний короткостроковий кредит	Кредитна лінія
Максимальна сума кредиту	75% вартості обладнання	
Процентна ставка	16,8%	15%
Валюта кредиту	Гривня	Гривня
Забезпечення кредиту	Обладнання, що купується	Активи позичальника

Для розширення діяльності підприємства розглянемо придбання обладнання вартістю 100000 грн. Оскільки, згідно із умовами надання кредиту

максимальна його сума складає 75% від вартості обладнання, то визначимо максимально можливу суму кредиту – 75000 грн:

Згідно з проведеним моніторингом банківських тарифів щодо надання кредитів, загальні витрати на оформлення та погашення кредиту складаються з наступних:

– плату за перевірку документів та розрахунок кредитного ліміту – 0,5 % від суми кредиту – 375 грн,

– плату за розрахунково-касове обслуговування – 1,0% від суми платежу.

Розрахуємо графік обслуговування стандартного короткострокового кредиту. Ставка короткострокового кредиту складає 16,8%.

Кредит може погашатись рівними сумами (варіант 1) та рівними виплатами (варіант 2). Розрахуємо варіант 1 – погашення кредиту рівними сумами (табл. 3.9).

Таблиця 3.9

Погашення кредиту рівними сумами

Місяць	Залишок боргу на початок	Погашення основної суми боргу	% виплати	Сумарні виплати
1	75 000,00	6 250,00	1 050,00	7 300,00
2	68 750,00	6 250,00	962,50	7 212,50
3	62 500,00	6 250,00	875,00	7 125,00
4	56 250,00	6 250,00	787,50	7 037,50
5	50 000,00	6 250,00	700,00	6 950,00
6	43 750,00	6 250,00	612,50	6 862,50
7	37 500,00	6 250,00	525,00	6 775,00
8	31 250,00	6 250,00	437,50	6 687,50
9	25 000,00	6 250,00	350,00	6 600,00
10	18 750,00	6 250,00	262,50	6 512,50
11	12 500,00	6 250,00	175,00	6 425,00
12	6 250,00	6 250,00	87,50	6 337,50
		75 000,00	6 825,00	81 825,00

Розрахуємо варіант 2 – погашення кредиту рівними виплатами. Графік обслуговування боргу приймає наступний вигляд (табл. 3.10)

Таблиця 3.10

Погашення кредиту рівними виплатами

Місяць	Залишок боргу на початок	Погашення основної суми боргу	% виплати	Сумарні виплати
1	75 000,00	6 169,61	1 050,00	7 219,61
2	68 830,39	5 774,68	963,63	6 738,31
3	63 055,70	5 855,53	882,78	6 738,31
4	57 200,18	5 937,50	800,80	6 738,31
5	51 262,67	6 020,63	717,68	6 738,31
6	45 242,04	6 104,92	633,39	6 738,31
7	39 137,12	6 190,39	547,92	6 738,31
8	32 946,74	6 277,05	461,25	6 738,31
9	26 669,68	6 364,93	373,38	6 738,31
10	20 304,75	6 454,04	284,27	6 738,31
11	13 850,71	6 544,40	193,91	6 738,31
12	7 306,31	6 636,02	102,29	6 738,31
		74 329,70	7 011,29	81 340,99

Подібні розрахунки проводяться при використанні кредитної лінії. Особливістю цієї позики є те, що вона надається окремими траншами. Це означає, що в місяці окремого траншу нараховуються відсотки за фактичний період використання позики.

При відкритті кредитної лінії встановлюється кредитний ліміт, тобто банк зобов'язується надати позику у заздалегідь визначеній сумі протягом певного періоду часу [30].

Згідно з вхідними даними параметри кредитної лінії наступні:

- транш 1 на 8 місяців у сумі 50000 грн
- транш 2 на 4 місяці у сумі 25000 грн.

Розрахунок погашення кредитної лінії представлено у таблиці 3.11.

Таблиця 3.11

Погашення кредитної лінії рівними сумами

Місяць	Видача основної суми боргу кредиту	Залишок боргу на початок періоду	Погашення основної суми боргу	% виплати	Сумарні виплати
1	50 000,00	50 000,00	6 250,00	625,00	6 875,00
2		43 750,00	6 250,00	546,88	6 796,88
3		37 500,00	6 250,00	468,75	6 718,75
4		31 250,00	6 250,00	390,63	6 640,63
5		25 000,00	6 250,00	312,50	6 562,50
6		18 750,00	6 250,00	234,38	6 484,38
7		12 500,00	6 250,00	156,25	6 406,25
8		6 250,00	6 250,00	78,13	6 328,13
9	25 000,00	25 000,00	6 250,00	312,50	6 562,50
10		18 750,00	6 250,00	234,38	6 484,38
11		12 500,00	6 250,00	156,25	6 406,25
12		6 250,00	6 250,00	78,13	6 328,13
			75 000,00	3 593,75	78 593,75

При використанні стандартного короткострокового кредиту підприємство повинно оплатити наступні витрати (табл. 3.12).

Таблиця 3.12.

Сукупні витрати з обслуговування кредиту, грн.

Найменування витрат підприємства\ доходів банку	Стандартний кредит		Кредитна лінія
	Варіант 1	Варіант2	
Погашення основної суми боргу	75000	75000	75000
Процентні виплати	6 825,00	7 011,29	3 593,75
Перевірка документів	375	375	375
Розракунково-касове обслуговування	818,25	813,41	785,94
Разом	83018,25	83199,70	79754,69

На основі отриманих даних бачимо, що з точки зору банку другий варіант погашення позики є вигіднішим, і процентний дохід вищий на 186,29 гривні. А

якщо врахувати ці доходи загалом у банківській системі, їх сума збільшиться на кілька тисяч гривень.

Виходячи з розрахунків, можемо зробити висновок, що для малих та середніх компаній краще вибрати кредитну лінію через найнижчі витрати, а для банківської установи краще вибрати стандартний термін позики з погашенням ануїтетним варіантом.

Висновки по розділу 3

В розділі з метою обґрунтування організації кредитування підприємств малого та середнього бізнесу, було прогнозовано майбутню величину кредитів, проведена оцінка доходу. Розрахунки показали зростання при збереженні поточних умов кредитування та умов розвитку банківської системи на кінець 2019 року.

Таким чином, на січень 2020 року можемо спрогнозувати зниження доходів від кредитування підприємств МСБ на 36,39 млн. грн за рахунок зниження довгострового кредитування при збереженні поточної доходності кредитного портфелю. А на лютий 2020 року можливий прогноз доходів від кредитування підприємств МСБ складає зниження лише на 11,66 млн. грн. відносно 2019 року.

На основі проведених розрахунків щодо вибору різних варіантів кредитування малих підприємств можна зробити висновок, що для підприємства краще обрати кредитну лінію, витрати по кредиту будуть найменші. Щодо банку, то найбільш сприятливою формою кредитування буде терміновий кредит з ануїтетною формою погашення.

ВИСНОВКИ

На сучасному етапі економічного розвитку надзвичайно важливим стало наявність фінансових ресурсів на підприємствах в обсязі, достатньому для господарської діяльності. Мабуть, найбільша проблема, з якою компанії постійно борються, - це відсутність фінансових ресурсів для фінансування оборотних коштів. Кредитні відносини, що виникають у процесі надання коштів позичальника у тимчасове користування позикодавцем, породжують право позикодавця вимагати своєчасного повернення позики від користувача з відсотками, а позичальник зобов'язаний вчасно повернути позику. позику в повному обсязі.

На основі аналізу показників діяльності АТ КБ «Приватбанк» за результатами 2019 року визначено наступне. Кредитна діяльність ПриватБанку суттєво змінилася в результаті зміни власності. Так, до націоналізації банку левову частку в структурі активної діяльності банку займали позики - 73,2% у 2015 році. Найбільший обсяг кредитів, наданих ПАТ КБ ПриватБанк, зменшився порівняно з 2015 роком та склав 189 314 млн. грн., спостерігаємо зменшення кредитування в майбутньому, що призвело до зменшення кредитного портфеля на 156 698 млн. грн.

Структура кредитного портфеля АТ КБ «ПриватБанк» включає такий елемент, як «Кредити, керовані як окремий портфель». Станом на 31 грудня 2016, 2017 2018 та 2019 років ця категорія включає непрацюючі позики, видані до 19 грудня 2016 року.

Отже, аналізуючи фінансові результати діяльності банку за останні роки, можна зробити висновок, що найгірші результати АТ КБ «Приватбанк» за 2016 рік. У 2017 році ситуація почала стабілізуватися, про що свідчить збільшення власного капіталу, зобов'язань та активів, а також прибутку. З метою підвищення прибутковості та прибутковості банк також обмежував ліквідність та фінансову стабільність.

Вибирати кредитну лінію краще для малого та середнього бізнесу. Протягом терміну позики компанія може отримати позику в будь-який час без додаткових переговорів з банком та інших формальностей. Однак банк залишає за собою право відмовити в наданні компанії позиції в межах прийнятого ліміту, якщо він визначить, що фінансовий стан позичальника погіршується. З цієї причини кредитна лінія відкрита для компаній зі стабільним фінансовим становищем та доброю репутацією. Кредитний ліміт може відобразитися на проханні компанії.

Отримати кредит за сучасних умов важко, але ще складніше повернути його позикодавцю вчасно. Для підприємства своєчасне повернення кредитних коштів доводить, що проект реалізується з таким ефектом, що дозволяє повертати зобов'язання та прибуток. Підприємець, який бере кредит у банківській установі, відповідно до умов кредитного договору, зобов'язаний своєчасно повернути позикодавцю позикові кошти. Це об'єктивний процес, який визначається законами ринкової економіки, і насправді це фактор, що опосередковано впливає на стан економічного середовища, в якому працюють підприємства. Необхідною умовою зміцнення кредитних відносин між підприємствами та банками, а отже і поліпшення економічної ситуації в цій галузі, є своєчасне повернення банківських позик. По-перше, стимулювання підприємства до досягнення конкретних економічних результатів завдяки встановленим термінам погашення позик. У разі заборгованості із погашення позики банк планує використовувати продовження позики з вищою процентною ставкою або, що ще гірше, продаж застави. По-друге, зацікавленість компанії у своєчасному поверненні позик обертається збільшенням шансів знову отримати позику.

Однак слід зазначити, що навіть маючи велику кількість стимулюючих функцій, позика не завжди повертається в дату, зазначену в кредитному договорі. Пояснення просте - на економічну сферу, в якій діють суб'єкти господарювання, впливають негативні фактори, внаслідок чого кон'юнктура ринку постійно

змінюється. А це обмежує можливість планувати подальшу діяльність підприємств.

Останні негативні події в банківському секторі дуже часто спричинені підвищеним ризиком кредитних операцій, що негативно позначається на їх прибутковості. Вивчення кредитних відносин між підприємствами та банками дозволило сформулювати загальну концепцію кредитного процесу, його значення та місце в економіці сучасної України, а також визначити основні проблеми, що стримують розвиток економічних процесів у суспільстві

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Цивільного кодексу України від N 72/98-ВР від 04.02.98
2. Баканов М.И., Шеремет А.Д. Теория экономического анализа. – М.: Финансы и статистика, 2010. – 416с.
3. Фінанси: курс для фінансистів: Навч. посіб./ За ред. В.І.Оспіщева . –К.: Знання, 2008.- 567 с.
4. Фурик В. Г. Фінанси підприємств: Навчальний посібник. – Вінниця: ВНТУ, 2006.
5. Демківський А.В.Гроші та кредит :Навчальний посібник / К.: Дакор, 2007.- 528 с.
6. Вовчак О. Д. Інвестування : навч. посіб. / О. Д. Вовчак. — Л. : Новий Світ-2000, 2008. — 544 с.
7. Кривоног О. Л. Банківське кредитування малих підприємств/ О. Л. Кривоног // Фінанси України. - 2005. - № 8. - С.101-105.
8. Любунь О. С. Стратегічне планування та управління банківською діяльністю // Фінанси України. - 2005. - № 11. - С.81-86.
9. Шуляк П.Н. Финансы предприятий. – М.: Дашков и Ко, 2012. – 620 с.
10. Экономика и финансы предприятия / Под ред. Т.С. Новашиной. – М.: Маркет ДС, 2010. – 344 с.
11. Шлапак О., Пушкарьов В., Карчева Г. Основні тенденції і проблеми в діяльності банків України. Регіональний аспект розвитку банківської системи // Вісник НБУ. – 2003. – № 6. – С. 2-5.
12. Обущак Т.А. Сутність фінансового стану підприємства // Актуальні проблеми економіки. – 2007. – № 9- С. 11-15
13. Штангрет А.М., Копилюк О.І. Антикризове управління підприємством: навч. посіб. – К.: Знання. – 2007. – 335 с.
14. Кононенко О. Аналіз фінансової звітності. – 2-ге вид., перероб. і доп. – Х.: Фактор, 2003. – 148с.

15. Болюх М.А., Бурчевський В.З., Горбаток М.І. Економічний аналіз: Навч. посібник / За ред. акад. НАНУ М.Г. Чумаченка. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К.: КНЕУ, 2003. – 556с.
16. Крамаренко Г.О. Фінансовий аналіз і планування. – К.: Центр навчальної літератури, 2003. – 224с.
17. Вдовенко Л. О. Фінанси : навч. посіб. для студ. вищ. навч.закл. / Л. О. Вдовенко, Н. М. Сушко, Н. Д. Фаюра ; М-во освіти і науки України, Вінниц. держ. аграр. ун-т . – К. : Центр учб. л-ри, 2010 . – 152 с.
18. Владимиров К. М. Місцеві фінанси: навч. посіб. для студ. вищ.навч. закл.: [рекомендовано М-вом освіти і науки України]/, К. М.Владимиров, Н. Г. Чуйко, О. Ф. Рогальський.-Херсон: [Олді-плюс],2009.-352с.-Бібліогр.: с. 311-322.
19. Дмитренко, М. Г., Кредитування і контроль : навч.-метод. посіб. (у схемах і коментарях) / Потлатюк В. С. - К. : Кондор, 2009. - 296 с.
20. Кремень О. І. Фінанси : навч. посіб. : рекомендовано М-вом освіти і науки, молоді та спорту України для студ. вищ. навч. закл. / О. І. Кремень, В.М. Кремень ; [М-во освіти і науки, молоді та спорту України] . – К. : Центр учбової літератури, 2012 . – 416 с.
21. Сунцова О. О. Місцеві фінанси : навч. посіб. для студ. вищ.навч. закл. / О. О. Сунцова ; М-во освіти і науки України . – 3-тє вид.,перероб. та допов. — К. : Центр учбової літератури, 2010 . – 488 с.
22. Біттер О. А. Фінанси домогосподарств у умовах фінансової кризи [Електронний ресурс] / О. А. Біттер // Економічні науки. Сер. : Облік і фінанси . - 2012. - Вип. 9(1). - С. 68-78. - Режим доступу [http://nbuv.gov.ua/jpdf/ecnof_2012_9\(1\)_12.pdf](http://nbuv.gov.ua/jpdf/ecnof_2012_9(1)_12.pdf)
23. Міщенко В.І. Банківські операції: підручник / В.І. Міщенко, Н.Г. Слав'янська, О.Г. Коренева. - 2-ге вид., перероб. і доп. - К. : Знання, 2007. - 796 с.
24. Закон України «Про банки і банківську діяльність» від 7 грудня 2000 року N 2121III // Із змінами і доповненнями
25. Офіційний сайт АТ КБ «Приватбанк» [Електронний ресурс] : Режим доступу : <http://privatbank.ua/>

26.Річний звіт АТ КБ «Приватбанк» за 2018 рік [Електронний ресурс] : / офіційний сайт АТ КБ «Приватбанк». – Режим доступу : <http://privatbank.ua/ua/about/finansovaja-otchetnost/>

27.Річний звіт АТ «Приватбанк» за 2019 рік [Електронний ресурс] : / офіційний сайт АТ КБ «Приватбанк». – Режим доступу : <http://privatbank.ua/ua/about/finansovaja-otchetnost/>

28. Офіційний сайт Асоціації українських банків [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.aub.org.ua>.

29.Грошово-кредитна статистика НБУ [Електронний ресурс]:/ НБУ. - Режим доступу http://www.bank.gov.ua/control/uk/publish/category?cat_id=44579

30 Механізми розвитку підприємництва в умовах посткризового відновлення економіки України : аналіт. доп. / Д. С. Покришка, Я. А. Жаліло, Д. В.Ляпін, Я. В. Белінська [та ін.]. – К. : НІСД, 2010. – 72 с.

31. Про стан та перспективи розвитку підприємництва в Україні: Національна доповідь / К.О. Ващенко, З.С. Варналій, В.Є. Воротін, В.М. Геєць, О.В.Кужель, Е. Лібанова та ін. – К., Держкомпідприємство, 2008. – 226 с.

Додаток А

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "ПРИВАТБАНК"
Окремий звіт про фінансовий стан

У мільйонах українських гривень	Прим.	31 грудня 2019	31 грудня 2018
АКТИВИ			
Грошові кошти та їх еквіваленти та обов'язкові резерви	6	45 894	27 360
Заборгованість банків	7	27 118	-
Кредити та аванси клієнтам	8	59 544	50 140
Інвестиційні цінні папери:			
- за справедливою вартістю через прибуток чи збиток	9	84 680	86 244
- за справедливою вартістю через інший сукупний дохід	9	66 602	79 299
- за амортизованою собівартістю	9	875	14 538
Поточні податкові активи		2 257	184
Інвестиції в дочірні та асоційовану компанію/Інвестиції в дочірні компанії		155	30
Інвестиційна нерухомість		3 379	3 340
Активи з права користування	10	1 716	-
Основні засоби та нематеріальні активи	11	4 764	3 793
Інші фінансові активи	12	2 210	2 743
Інші активи	13	9 285	8 899
Майно, що перейшло у власність банку як заставодержателя		1 244	1 361
Активи, утримувані для продажу	14	-	117
ВСЬОГО АКТИВІВ		309 723	278 048
ЗОБОВ'ЯЗАННЯ			
Заборгованість перед НБУ	15	7 721	9 817
Заборгованість перед банками та іншими фінансовими організаціями		201	195
Кошти клієнтів	16	240 621	231 055
Зобов'язання орендаря з лізингу	32	1 748	-
Відстрочене зобов'язання з податку на прибуток	24	121	136
Інші фінансові зобов'язання	17	1 522	2 249
Резерви та нефінансові зобов'язання	18	3 260	3 132
ВСЬОГО ЗОБОВ'ЯЗАНЬ		255 194	246 584
КАПІТАЛ			
Акціонерний капітал	19	206 060	206 060
Емісійний дохід	19	23	23
Резерв переоцінки будівель	11	614	687
Нереалізований збиток від інвестиційних цінних паперів		(1 274)	(3 303)
Результат від операцій з акціонером		12 174	12 174
Загальні резерви та інші фонди	19	6 850	6 211
Накопичений дефіцит		(169 918)	(190 388)
ВСЬОГО КАПІТАЛУ		54 529	31 464
ВСЬОГО ЗОБОВ'ЯЗАНЬ ТА КАПІТАЛУ		309 723	278 048

Затверджено та підписано 29 квітня 2020 року.

Г. Ю. Самаріна
Заступник Голови Правління
(з питань фінансів)

В. В. Ярмоленко
Головний бухгалтер

Додаток Б

АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО КОМЕРЦІЙНИЙ БАНК "ПРИВАТБАНК"
Окремий звіт про прибуток чи збиток та інший сукупний дохід

У мільйонах українських гривень	Прим.	2019 рік	2018 рік
Процентні доходи	20	33 841	30 754
Процентні витрати	20	(14 174)	(14 002)
Чистий процентний дохід		19 667	16 752
Відрахування до резерву на зменшення корисності	21	(4)	(6 089)
Чисті процентні доходи після вирахування резерву на зменшення корисності		19 663	10 663
Доходи за виплатами та комісійними	22	24 575	19 590
Витрати за виплатами та комісійними	22	(6 386)	(4 402)
Прибутки мінус збитки від операцій з іноземною валютою та своп-контрактів		2 589	1 983
Прибутки мінус збитки від переоцінки іноземної валюти		6 510	1 145
Прибутки мінус збитки від реалізації інвестиційних цінних паперів за справедливою вартістю через інший сукупний дохід		8	3
Збитки мінус прибутки від переоцінки інвестиційних цінних паперів за справедливою вартістю через прибуток чи збиток		(1 526)	(3 085)
Прибутки/(збитки) від оцінки будівель та інвестиційної нерухомості		4	(553)
Зменшення корисності майна, що перейшло у власність банку як заставодержателя		(134)	(13)
Відновлення зменшення корисності асоційованої компанії		8	-
Адміністративні та інші операційні витрати	23	(14 815)	(13 988)
Інші чисті доходи		2 113	1 446
Прибуток до оподаткування		32 609	12 789
Кредит з податку на прибуток	24	-	9
Чистий прибуток за рік		32 609	12 798
Інші сукупні доходи/(витрати):			
<i>Статті, які будуть у подальшому рекласифіковані у прибуток чи збиток:</i>			
Фінансові інструменти, що визнаються за справедливою вартістю через інший сукупний дохід:			
- Нереалізований прибуток/(збиток) від переоцінки		2 037	(1 872)
- Прибуток, що рекласифіковано до складу прибутків чи збитків		(8)	(3)
- Зміни у резерві під очікувані кредитні збитки		-	-
- Податковий ефект		-	-
<i>Статті, які не будуть рекласифіковані у прибуток чи збиток:</i>			
Будівлі:			
- Переоцінка будівель		(70)	2
- Податковий ефект		15	(1)
Інші сукупні доходи/(витрати)		1 974	(1 874)
ВСЬОГО СУКУПНИХ ДОХОДІВ ЗА РІК		34 583	10 924
Базисний та скоригований дохід на акцію щодо прибутку, який належить акціонеру Банку (у гривнях на акцію)	19	44,31	17,39

Завержено до випуску та підписано 29 квітня 2020 року.

Г. Крумханза
Голова Правління

Г. Ю. Самаріна
Заступник Голови Правління
(з питань фінансів)

В. В. Ярмоленко
Головний бухгалтер

В.о. ректора НТУ «ДП»

акад. НАН України

проф. Півняку Г.Г.

ЛИСТ – ЗАМОВЛЕННЯ

Просимо Вас надати можливість студентці групи 072-18зск-1 фінансового-економічного факультету Навчально-наукового Інституту економіки НТУ «Дніпровська політехніка» за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» Харитонкіній Анастасії Ігорівні виконати кваліфікаційну роботу на тему «Організація кредитування підприємств малого та середнього бізнесу у комерційному банку (на прикладі АТ КБ «ПриватБанк»)» з використанням обліково-економічної інформації фінансової установи.

Тема роботи є актуальною для даної фінансової установи, тому що завдання, поставлені в роботі, вирішують реальні проблеми фінансової установи і можуть бути використані з метою підвищення результативності та ефективності її діяльності.

Фінансово-економічна інформація, передана для виконання кваліфікаційної роботи, підпадає під дію внутрішнього «Положення про комерційну таємницю» та не підлягає оприлюдненню.

Керівник відділення №97

АТ КБ «ПриватБанк»

Шпорт О.М.

РЕЦЕНЗІЯ

на кваліфікаційну роботу студентки Національного технічного університету «Дніпровська політехніка» Навчально-наукового Інституту економіки Фінансово-економічного факультету за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» на тему «Організація кредитування підприємств малого та середнього бізнесу у комерційному банку (на прикладі АТ КБ «ПриватБанк»)» Харитонкіної Анастасії Ігорівни

Кваліфікаційна робота виконана на актуальну тему, оскільки кредитування підприємств малого та середнього бізнесу є невід'ємною ланкою ринкової економіки. Воно сприяє зростанню ділової активності малих та середніх підприємств та економічному розвитку України.

В дипломній роботі на основі існуючих методичних підходів виконаний аналіз кредитування банку, обґрунтовані висновки стосовно розвитку кредитування підприємств малого та середнього бізнесу банком.

За результатами аналізу кредитування банком підприємств малого та середнього бізнесу, практичного досвіду його діяльності на банківському ринку були сплановані показники, які характеризують організацію кредитування підприємств малого та середнього бізнесу.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що теоретичні та практичні положення роботи, сформульовані висновки та пропозиції, розроблені рекомендації організації кредитування підприємств малого та середнього бізнесу, можуть бути використані в роботі банку.

Зміст та структура роботи відповідає отриманому завданню та вимогам до дипломних робіт бакалавра. Робота виконана самостійно, з використанням літературних джерел, законодавчої і нормативної бази.

Рекомендовано присвоєння Харитонкіній Анастасії Ігорівні ступеня «бакалавр» за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» з оцінкою «відмінно».

Керівник відділення №97
АТ КБ «ПриватБанк»

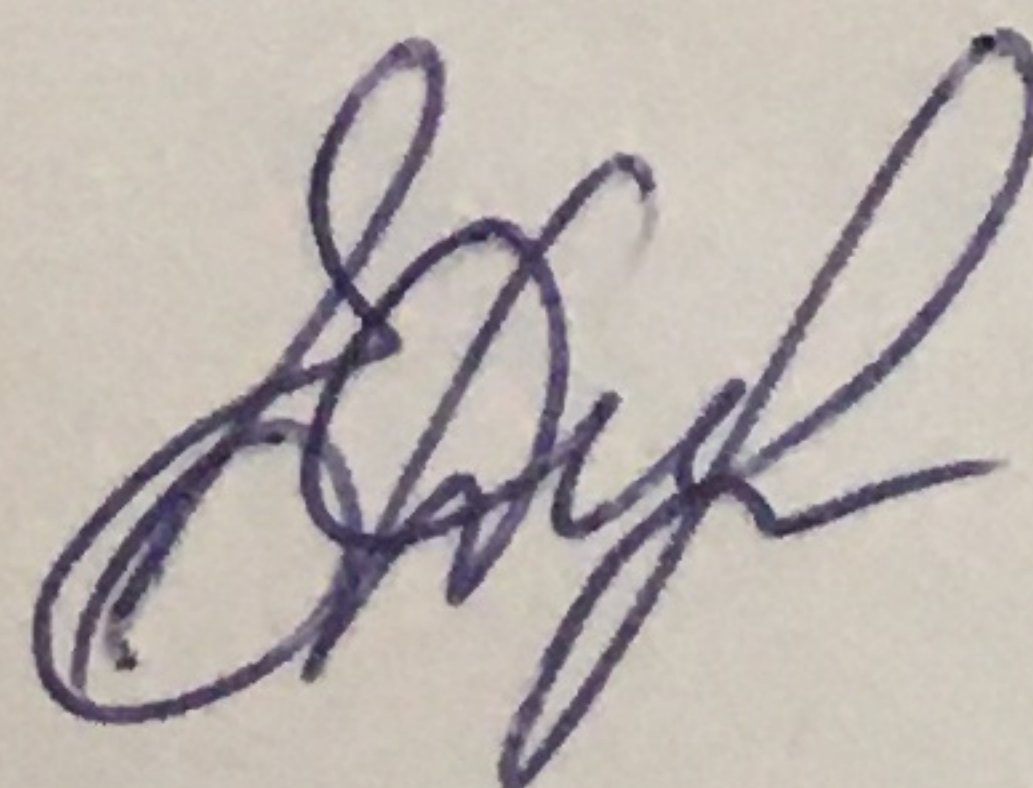
Шпорт О.М.

ВІДЗИВ

на кваліфікаційну роботу студентки групи 072-18зск-1 Харитонкіної Анастасії Ігорівни «ОРГАНІЗАЦІЯ КРЕДИТУВАННЯ ПІДПРИЄМСТВ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ У КОМЕРЦІЙНОМУ БАНКУ (НА ПРИКЛАДІ АТ КБ «ПРИВАТБАНК»)», яка представлена для присвоєння ступеня «бакалавр» кваліфікації «бакалавр фінансів, банківської справи та страхування» за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

1. **Мета дипломної роботи** — полягає в оцінці кредитного портфеля АТ КБ «ПриватБанк» та плануванні заходів, спрямованих на кредитування підприємств малого та середнього бізнесу.
2. **Обрана тема актуальна** у зв'язку з тим, що банківські установи приділяють особливу увагу кредитуванню МСП, адже вони здійснюють свою діяльність не тільки за рахунок власних, але й за рахунок коштів банківських кредитів.
3. **Тема кваліфікаційної роботи бакалавру** безпосередньо пов'язана з об'єктом діяльності бакалавра спеціальності «Фінанси, банківська справа та страхування» планування діяльності банку.
4. **Задачі кваліфікаційної роботи** містять елементи аналізу, що відповідає вимогам освітньо-кваліфікаційної характеристики бакалавра.
5. **Автором використані** теоретико-методичні підходи щодо кредитування МСП.
6. **Робота з керівником роботи та інновації запропонованих рішень.** Студентка Харитонкіна А.І. відвідувала консультації, та прислухаючись до порад керівника виконувала роботу самостійно. **Кваліфікаційна робота** містить обґрунтування планових показників діяльності банку.
7. **Самостійність при виконанні та оформленні результатів досліджень.** Ступінь самостійності при виконанні кваліфікаційної роботи ст. Харитонкіної А.І. достатня.
8. **Виконання презентації.** Презентація віддзеркалює основні положення кваліфікаційної роботи.
9. **Дотримання стандартів.** Оформлення пояснювальної записки виконано в основному у відповідності зі стандартами ЄСКД.
10. **Робота Харитонкіної А.І. отримала позитивну оцінку зовнішнього рецензента.**
Таким чином констатуємо, що кваліфікаційна робота Харитонкіної А.І. рекомендована до захисту з оцінкою 78 балів.

Науковий керівник
кваліфікаційної роботи бакалавра
к.е.н., доцент.

О.Ю. Доценко